

Nota van zienswijzen

voor de Interprovinciale structuurvisie Meanderende Maas en
het bijbehorend milieueffectrapport

Provincie Noord-Brabant

Inhoud

Voorwoord.....	2
1 Inleiding	3
1.1 Aanleiding van deze Nota van Zienswijzen	3
1.2 Indeling van deze Nota/ leeswijzer.....	3
1.3 Procedure en participatie	4
2 Individuele zienswijzen.....	5
2.1 Samenvatting ingediende zienswijzen en reactie	5
2.2 Wijzigingen Interprovinciale structuurvisie n.a.v. zienswijzen	29
3 Advies Commissie voor de m.e.r.	30
4 Advies Brabant Advies	31
Bijlage A Advies van de Commissie voor de m.e.r.	33
Bijlage B Advies van Brabant Advies.....	34

Voorwoord

Naar aanleiding van de ter inzage legging van de ontwerp Interprovinciale structuurvisie (IPSV) Meanderende Maas en het bijbehorend milieueffectrapport (MER) zijn door belanghebbenden en andere betrokkenen zienswijzen ingediend. In deze nota wordt door de provincies Noord-Brabant en Gelderland per zienswijze een reactie gegeven en is aangegeven of en zo ja hoe de zienswijze tot wijziging van de structuurvisie heeft geleid.

Deze Nota van zienswijzen is bedoeld voor degenen die een zienswijze hebben ingediend op de ontwerp Interprovinciale structuurvisie en het bijbehorend milieueffectrapport (MER). De nota bevat de beantwoording van deze zienswijzen. Daarnaast is de nota bedoeld voor degenen die in het project geïnteresseerd zijn. Zij kunnen zich, door het lezen van deze nota, een beeld vormen van de hoofdlijnen van de inspraak en van de wijze waarop provincies Noord-Brabant en Gelderland, in afstemming met de andere partners in het project Meanderende Maas (Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, Waterschappen Aa en Maas en Rivierenland, gemeenten Oss, West Maas en Waal en Wijchen en Natuurmonumenten) zijn omgegaan met de zienswijzen en hoe deze doorwerken in de structuurvisie.

De initiatiefnemers van het project Meanderende Maas danken u voor uw interesse.

Provincie Noord-Brabant

**provincie
Gelderland**

1 Inleiding

1.1 Aanleiding van deze Nota van Zienswijzen

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant en Gelderland hebben respectievelijk 20 en 21 januari 2020 ingestemd met de Ontwerp Interprovinciale structuurvisie (IPSV) Meanderende Maas en bijbehorend milieueffectrapport (MER) en hebben deze vrijgegeven voor inspraak.

De Interprovinciale structuurvisie beschrijft de visie van de beide provincies op het ruimtelijk beleid en de hoofdlijnen van nieuwe ontwikkelingen voor het gebied vanaf de Brabantse dijk en de uiterwaarden tot aan de Gelderse dijk tussen de A50 bij Ravenstein en de stuw bij Lith.

Van 11 februari 2020 tot en met 23 maart 2020 heeft de Ontwerp Interprovinciale structuurvisie voor een ieder ter inzage gelegen. Ook zijn in die periode vier inloopbijeenkomsten georganiseerd waarin belanghebbenden en andere belangstellenden zich nader konden informeren over de inhoud van de structuurvisie en de procedure.

Tevens hebben de commissie voor de milieueffectrapportage en Brabant Advies een (toetsings)advies gegeven op het MER. Zij hebben tevens de inhoud van de binnengekomen zienswijzen kunnen betrekken bij hun advisering.

In deze Nota van zienswijzen geven Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant en Gelderland aan hoe zij met de ingebrachte zienswijzen en adviezen rekening houden ten behoeve van de definitieve vaststelling van de Interprovinciale structuurvisie. Definitieve vaststelling van de structuurvisie (en daarmee tevens deze Nota van zienswijzen) is aan Provinciale Staten van Noord-Brabant en Gelderland en is voorzien resp. 3 juli en 24 juni 2020. Beide provincies zijn, ieder alleen voor het eigen grondgebied, bevoegd om zaken af te wegen en te besluiten.

1.2 Indeling van deze Nota/ leeswijzer

In voorliggende Nota van zienswijzen wordt een reactie gegeven op de ingebrachte zienswijzen en adviezen. De nota is opgebouwd uit de volgende hoofdstukken:

- hoofdstuk 2: individuele zienswijzen en reactie provincie Brabant en Gelderland;
- hoofdstuk 3: (toetsings-)advies van de Commissie voor de milieueffectrapportage (Cie-m.e.r.) en reactie provincie Brabant en Gelderland;
- hoofdstuk 4: advies van de Provinciale Raad voor de Leefomgeving (Brabant Advies).

1.3 Procedure en participatie

Procedure Interprovinciale structuurvisie/ MER

De ontwerp IPSV/MER hebben dus ter inzage gelegen en er is gelegenheid geweest tot zienswijzen. De zienswijzen zijn opgenomen in deze Nota en worden bij de besluitvorming en vaststelling van de IPSV/MER door Provinciale Staten van Brabant en Gelderland ingebracht en afgewogen. Een definitief vastgestelde structuurvisie staat niet open voor bezwaar en beroep.

Vervolgprocedure

De Interprovinciale structuurvisie bestaat uit twee onderdelen. Het bevat maatregelen tot 2028. Deze maatregelen komen overeen met het Voorkeursalternatief dat door de Stuurgroep Meanderende Maas december 2019 is vastgesteld. Daarnaast bevat de structuurvisie een Toekomstbeeld tot 2050.

De maatregelen tot 2028 (ofwel het Voorkeursalternatief) worden in het vervolg van de planvorming nader uitgewerkt (in de zogenoemde 'planuitwerkingsfase') tot één of meerdere Projectplannen Waterwet. Of, bij in werking treden van de Omgevingswet (verwachte datum is 1 januari 2021), één of meerdere Projectbesluiten.

Ten behoeve van de (plan)uitwerking van het Voorkeursalternatief zal - gekoppeld aan Projectplan(nen) of Projectbesluit(en) - opnieuw de m.e.r.-procedure worden doorlopen (Project-m.e.r.). Na vaststelling door bevoegd gezag(en) wordt het ontwerp van dit/deze Projectplan(en) Waterwet of Projectbesluit(en), inclusief project-MER, ter visie gelegd. Op dat moment (naar verwachting in 2022) is er opnieuw gelegenheid voor belanghebbenden om een zienswijze in te dienen. Die zienswijzen zullen te zijner tijd worden betrokken bij het vaststellen van het/de definitieve Projectplan(en) Waterwet of Projectbesluit(en) door het/de relevante bestuursorga(n)en(en).

Voor belanghebbenden die te zijner tijd een zienswijze indienen op een ontwerp Projectplan of Projectbesluit en tegen de gewijzigde onderdelen in een vastgesteld Projectplan of Projectbesluit, resteert dan nog een moment waarop zij de besluitvorming kunnen beïnvloeden: de gang naar de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State.

Ook buiten deze officiële inspraak kunnen belanghebbenden zoals omwonenden, meedenken over het project Meanderende Maas. Net als in de verkenningfase, zullen ook in de planuitwerkingsfase diverse bijeenkomsten (zoals werkplaatsen, dijktafels, inloopmomenten en klankbordgroep-overleggen) georganiseerd waarin individuen en belangenorganisaties hun ideeën en voorkeuren in relatie tot het project kunnen inbrengen.

Meer informatie hierover vindt u op www.meanderendemaas.nl

2 Individuele zienswijzen

2.1 Samenvatting ingediende zienswijzen en reactie

Er zijn 33 zienswijzen ingediend op de ontwerp Interprovinciale structuurvisie. In dit hoofdstuk worden deze zienswijzen samengevat en wordt daarop een reactie gegeven. Voor de leesbaarheid zijn enkele zienswijzen opgesplitst in meerdere reacties en/of thema's die afzonderlijk worden beantwoord.

Vanwege privacywetgeving zijn de zienswijzen in deze nota niet voorzien van naam en huisnummer van indiener(s), maar wordt verwezen naar het registratienummer zoals vermeld in de ontvangstbevestiging en wordt enkel straat en postcode genoemd. Alle zienswijzen worden anoniem beantwoord. Zienswijzen zijn samengevat en niet integraal als bijlagen bij deze reactienota gevoegd.

Na vaststelling van deze Nota van zienswijzen ontvangen degenen die een zienswijze hebben ingediend een bericht met informatie over de wijze waarop zij deze nota kunnen inzien.

Onderstaande zienswijzen zijn ontvangen:

Numer	Corsanummer (ontvangstbev.)	Straat	Postcode en woonplaats
1	4658043	Megensedijk	5367 NB Macharen
2	4660402	Oijense Bovendijk	5394 AH Oijen
3	4658590	Berghuizen	6627 Kb Maasbommel
4	4664577	Lithoijense Dijk	5396 NE Lithoijen
5a	4664601	Megensedijk	5367 NB Macharen
5b	4671698	Megensedijk	5367 NB Macharen
6	4667998	Oijense Bovendijk	5394 LB Oijen
7	4668007	Rulstraat	5366 KA Megen
8	4664572	Oijense Bovendijk	5394 LB Oijen
9	4670329	Lithoijense Dijk	5396 NG Lithoijen
10	4670517	De Woerd	5397 AK Lith
11	4670735	Hoogstraat	5352 LC Deursen-Dennenburg
12	4670948	Klinkerbergerweg	6711 MK Ede
13	4671604	Lutterweg	5394 LP Oijen
14	4671681	Walstraat	5371 AM Ravenstein
15	4671583	Postbus 9955	1243 ZS 'S-Graveland
16	4671690	Raadhuisdijk	6627 AC Maasbommel
17	4671414	Dorpsstraat	4012 BG Kerk-Avezaath
18	4671708	Maasdijk	5371 AA Ravenstein
19	4672000	Postbus 90	6590 AB Gennep

20	4672302	Liendensedijk	6634 KJ Batenburg
21	4672105	Postbus 110	5330 AC Kerkdriel
22	4672197	Postbus 41	5750 AA Deurne
23	4672127	Onderweg	5368 LA Haren
24	4672147	Meerstraat	5366 KB Megen
25	4672163	Bossepada	5368 LB Haren
26	4672187	Onderweg	5366 LA Megen
27	4672271/4672312	Biesboschweg	4924 BB Drimmelen
28a	4672131	Sluisweg	5367 NC Macharen
28b	4672170	Sluisweg	5367 NC Macharen
29	4672466	Wylersbaan	6561 KN Groesbeek
30	4672468	Postbus 296	5240 AG Rosmalen
31	4672538	Schutstraat	5396 PE Lithoijen
32	4664177	Dijkstraat 11	6658 ZG Beneden-Leeuwen
33	4668974	Kermisland 110	6825 JC Arnhem

Nr.	Samenvatting zienswijze	Reactie provincie	Wijziging IPSV
1	Inspreker stelt een aantal vragen en geeft aandachtspunten in relatie tot de voorgestelde ontwikkeling in De Waarden: Het Burg. Deelenkanaal is verboden voor recreatieve vaart. Inspreker geeft aan dat hij verwacht dat dat zo blijft vanwege de steeds groter wordende (container)schepen. De doorsteek zou precies in de bocht van het kanaal zijn die voor grote schepen zeer onoverzichtelijk is. Daar komt bij dat de recreatieve vaarders geen vaarbewijs/ nautische kennis hebben waardoor zij geen inzicht hebben in de remweg/ manoeuvreermogelijkheden van de beroepsvaart. Aangezien er een strandje is voorzien in de Waarden vlak bij de geplande doorvaart zou het zo kunnen zijn dat strandgangers op luchtbedden en zwemmers en dergelijke zo in het kanaal met zijn beroepsvaart terecht zouden kunnen komen. Een doorvaart nodigt ook snelle watersport uit om hiervan gebruik te maken, wat gevaarlijk is voor de strandgangers.	Met het plan wordt beoogd dat het in de toekomst mogelijk is om (via de meander) vanaf de sluis naar de Maas te varen. De veiligheid in het Burg. Delenkanaal (van sluis tot monding) is en blijft belangrijk. Hier zal in de nadere uitwerking van de maatregelen expliciet aandacht voor zijn. In het project-MER zal te zijner tijd ingegaan worden op de milieueffecten van scheepvaartverkeer. Overigens valt het Burg. Deelenkanaal, van de sluis tot aan de haven, buiten de grens van het project.	De zienswijze leidt niet tot een aanpassing van het IPSV. De inhoud van de zienswijze wordt betrokken bij de nadere uitwerking van maatregelen in het vervolg (planuitwerking).
2	A. Inspreker geeft aan het fiets- en looppad niet boven op de dijk te wensen, maar onder langs de dijk in de uiterwaard óf over de bestaande Ooijense Bovendijk aan de voorzijde van de woningen en langs de snackbar (economisch belang). B. Daarnaast wenst inspreker de verhoging van de dijk zo beperkt mogelijk te houden, in verband met uitzicht vanuit woning/ terras. Vermindering van uitzicht leidt volgens inspreker tot vermindering van	A. Er wordt geen fiets- en wandelpad gerealiseerd op de tuimelkade achter de woningen. Deze loopt door Oijen (over de Ooijense Bovendijk) en vanaf de pont aan de dijkteen in de uiterwaard (zoals verwoord op pag. 22 van de structuurvisie). B. In de verkenning is het gemiddeld hoogtekort voor deze dijksectie bepaald op 40 cm. In de planuitwerking zal de hoogte van de dijk exact(er) bepaald worden. De dijk wordt zodanig verhoogd dat wordt voldaan aan de wettelijke normen die gelden voor de dijk in dit	A.B. De zienswijze leidt niet tot een aanpassing van het IPSV. B. De inhoud van de zienswijze wordt betrokken bij de nadere uitwerking van maatregelen in het vervolg (planuitwerking).

	woongenot en heeft invloed op de economische waarde van de woning(en).	traject. De voorgenomen uiterwaard-vergravingen in dit project dragen bij aan het beperken van de benodigde dijkhoogte.	
3	A. Inspreker maakt zich zorgen over de invloed van het plan op de veerverbinding Maasbommel – Megen en pleit er voor dat deze verbinding in stand blijft. De veerverbinding is volgens inspreker namelijk belangrijk voor Maasbommel; voor woon-werk verkeer en schoolgaande jeugd, o.a. ook voor de snelle verbinding naar het centrum van Oss. Inspreker geeft aan het onacceptabel te vinden als de Tienmorgenstraat in de toekomst zou verdwijnen en verkeer van/ naar het veer via de dijk in Megen zou moeten rijden. B. Inspreker heeft een aantal vragen/opmerkingen bij de verlaging van de veerweg: 1. hoe diep en breed de verlaging zal zijn; 2. wat er van de veerweg overblijft na hoogwater en wie verantwoordelijk is voor eventuele herstelkosten; 3. bij een eventuele brug dient deze voldoende breed te zijn zodat tegemoetkomend verkeer niet hoeft te wachten. Geldt ook voor de andere zijde van de Maas.	A. De veerverbindingen, waaronder Maasbommel – Megen, blijven in stand. Het belang van instandhouding van deze veerverbinding wordt onderschreven. De structuurvisie bevat geen maatregelen in relatie tot de Tienmorgenstraat. Deze blijft bestaan, zo is ook af te lezen op de kaart 'voorkeursalternatief' waarop de concrete maatregelen tot 2028 te zien zijn. De structuurvisie bevat ook een 'toekomstbeeld' met een kaartbeeld waarop de Tienmorgenstraat niet is ingetekend. Dit wil niet zeggen dat met deze structuurvisie wordt voorgesteld om in de toekomst de Tienmorgenstraat te verwijderen. Het kaartbeeld is abstract en laat de algemene ambitie zien om in de uiterwaarden tot een Riviernatuurpark te komen. Als er in de toekomst sprake is van het voornemen tot een verlegging van de route vanaf de pont, dan dient daar een eigen procedure (bijv. bestemmingsplanwijziging en/of verkeersbesluit) voor te worden doorlopen, met mogelijkheden voor reacties en inspraak. B.1. De veerweg bij Maasbommel (en ook aan de andere zijde van de Maas) zal worden verlaagd tot circa NAP +5.4 m. De huidige hoogte ligt tussen circa NAP +6.4 en +6.9. In de planuitwerking zal de verlaging van de veerweg in nader detail worden ontworpen. B.2. De veerweg zal zodanig worden ontworpen en aangelegd dat deze bestand is tegen hoogwater. Verantwoordelijkheid voor eventuele herstelwerkzaamheden ligt bij de beheerder van de veerweg (zijnde de gemeente West Maas en Waal).	A.B. De zienswijze leidt niet tot een aanpassing van het IPSV. B. De inhoud van de zienswijze wordt betrokken bij de nadere uitwerking van maatregelen in het vervolg (planuitwerking).

		B3. In de planuitwerking zal het ontwerp van de veerweg nader uitgewerkt worden. Daarbij zal bij een evt. brug ook gekeken worden naar benodigde breedte in relatie tot het verkeer. Uitgangspunt is dat de huidige functionaliteit op een vergelijkbare manier in stand blijft.	
4	Inspreker vindt het onwenselijk als de dijk (t.h.v. Lithoijense Dijk, nrs. 20-34) een openbaar karakter krijgt in de vorm van een openbaar fiets- en/of wandelpad. Dit vanuit het oogpunt van privacy (de woningen staan aan de voorzijde kort op de weg, het is niet wenselijk dat personen zich aan de achterzijde kunnen begeven) en vanuit het oogpunt van veiligheid (inbraak, afscheiding voor kinderen). Inspreker pleit er voor dat de dijk afgesloten blijft zodat personen deze niet vanaf de openbare weg (Lithoijense Dijk) of via andere wijze kunnen betreden.	Ter hoogte van het cluster woningen (Lithoijense Dijk 20-34) zal de dijk die plaatselijk achter de woningen om gaat versterkt worden. Hierop zal geen fiets- of wandelpad gerealiseerd worden en de dijk zal geen openbaar karakter krijgen en dus afgesloten blijven. De vrees voor aantasting van privacy is dus ongegrond. Het fiets- en wandelverkeer volgt ter hoogte van genoemd cluster dus de huidige Lithoijense Dijk.	De IPSV zal worden verduidelijkt op dit punt.
5a	Inspreker acht de open doorsteek van de meander naar het Burgemeester Deelenkanaal onlogisch. Dit omdat de uitgegraven meander o.a. bestemd is voor recreatie met lichte pleziervaart en pleziervaart op het kanaal verboden is. Een verbod op pleziervaart in het kanaal acht inspreker onvoldoende gezien de ervaring dat het huidige verbod onvoldoende wordt gehandhaafd. Inspreker pleit er voor om een raster aan te brengen onder de beoogde brug tussen de meander en het kanaal, om daarmee doorstroming (t.b.v. blauwalg) en doorgang voor vissen en watervogels wel mogelijk te maken, maar te voorkomen dat pleziervaart vanuit de meander op het kanaal komt en zo gevaarlijke situaties of overlast wordt voorkomen.	In het plan wordt beoogd dat het in de toekomst mogelijk is om (via de meander) vanaf de sluis naar de Maas te varen. De veiligheid in het Burg. Deelenkanaal (van sluis tot monding) is en blijft belangrijk. Hier zal in de nadere uitwerking van de maatregelen expliciet aandacht voor zijn. In het project-MER zal te zijner tijd ingegaan worden op de milieueffecten van scheepvaartverkeer. Overigens valt het Burg. Deelenkanaal, van de sluis tot aan de haven, buiten de scope van het project.	De zienswijze leidt niet tot een aanpassing van het IPSV. De inhoud van de zienswijze wordt betrokken bij de nadere uitwerking van maatregelen in het vervolg (planuitwerking).

5b	Deze zienswijze betreft een aanvulling op eerdere zienswijze (zie 5a). Inspreker verwacht dat er zeer gevaarlijke situaties ontstaan ter hoogte van de nieuwe brug bij de Tienmorgenstraat. Dit omdat grote schepen vanuit de haven hier draaien om de bocht te kunnen nemen, in combinatie met het vaarverkeer dat vanaf de meander het Burg. Deelenkanaal opvaart. Daarnaast wijst inspreker op het gevaar van waterscooters voor zwemmers bij het strandje en dat dit tot geluidsoverlast en golfslag (op de woonboot) voor inspreker leidt.	In het plan wordt beoogd dat het in de toekomst mogelijk is om (via de meander) vanaf de sluis naar de Maas te varen. De veiligheid in het Burg. Delenkanaal (van sluis tot monding) is en blijft belangrijk. Hier zal in de nadere uitwerking van de maatregelen expliciet aandacht voor zijn. Overigens valt het Burg. Deelenkanaal, van de sluis tot aan de haven, buiten de scope van het project.	De zienswijze leidt niet tot een aanpassing van het IPSV. De inhoud van de zienswijze wordt betrokken bij de nadere uitwerking van maatregelen in het vervolg (planuitwerking).
6	Inspreker wil geen fiets- en wandelpad, uitkijkpunt of picknickplaats achter de woningen aan de Oijense Bovendijk (nrs. 26, 28, 30a). Inspreker pleit er voor het pad door de uiterwaarden of over de weg te laten lopen ter hoogte van het Boveneind.	Er wordt geen fiets- en wandelpad gerealiseerd op de tuimelkade achter de woningen (Oijense Bovendijk nrs. 26, 28, 30). Deze loopt – ter hoogte van deze woningen – over de Ooijense Bovendijk.	De IPSV zal worden verduidelijkt op dit punt.
7	Inspreker reageert op het gestelde in paragraaf 4.4.3. waar staat dat de camping enkel nog vanaf Megen te bereiken is voor auto's. En wijst op de gevolgen van de aanname dat de Rulstraat een doodlopende straat wordt. Inspreker verwacht dat (vracht)verkeer (bewust of per abuis) de Rulstraat in rijdt; deze kan, zonder voorziening, niet keren. Het 'keerprobleem' geldt ook voor hulpdiensten en vuilophalddiensten. Achteruit terugrijden zorgt voor verkeersonveilige situaties. Inspreker verwacht dat dagrecreanten auto's in de berm nabij de woonhuizen parkeren omdat hier de weg overgaat in een fietspad. Dit kan tot overlast leiden en een onveilige verkeerssituatie veroorzaken.	De door inspreker genoemde verwachte problemen en aangedragen mogelijke oplossingen zullen in het vervolg (de planuitwerkingsfase) – samen met belanghebbenden, waaronder inspreker – in detail worden doorgesproken en benut om te komen tot een gedetailleerder ontwerp voor deze specifieke situatie. De structuurvisie en de beoogde maatregelen hebben een globaler karakter dan de aangedragen aandachtspunten. Dit globale ontwerp biedt voldoende ruimte om de aangedragen aandachtspunten nader af te wegen.	De zienswijze leidt niet tot een aanpassing van het IPSV. De inhoud van de zienswijze wordt betrokken bij de nadere uitwerking van maatregelen in het vervolg (planuitwerking).

	Inspreker is bang dat de kans dat er vuildump plaatsvindt toeneemt en dat dit ook tot onveilige situatie voor de bewoners kan leiden. Hetzelfde geldt voor illegale stropers en drugsdealers. Inspreker geeft zelf een aantal mogelijke oplossingen voor genoemde problemen, waaronder: het begin van het fietspad zo dicht mogelijk bij de bestaande bebouwing houden, voldoende verlichting, plaatsen van camera's, aanleg van een keerplaats, aantal parkeerplaatsen op de Rulstraat.		
8	Inspreker vindt een fiets-/wandelpad op de kruin tuimeldijk bij het Boveneind in Oijen niet wenselijk, omdat de kruin vrijwel door de achtertuinen loopt van de woningen aan de Oijense Bovendijk (nrs. 26, 28 en 30).	Er wordt geen fiets- en wandelpad gerealiseerd op de tuimelkade achter de woningen (Oijense Bovendijk nrs. 26, 28, 30). Deze loopt – ter hoogte van deze woningen – over de Ooijense Bovendijk.	De IPSV zal worden verduidelijkt op dit punt.
9	A. Inspreker stelt dat de Kennedybaan één van de barrières vormt voor het meer zichtbaar en beleefbaar maken van Fort Luttereind en de cultuurhistorie. Inspreker pleit voor de uitwerking van een diepgaande en creatieve studie naar het terugbrengen van het fort en het anders vormgeven van de Kennedybaan. B. Inspreker vindt dat de ambitie voor het versterken van de vrijetijdseconomie te veel blijft hangen op de extensieve recreatie en het beleefbaar maken van het gebied d.m.v. een netwerk van droge verbindingen. Inspreker pleit er voor dat de structuurvisie ook mogelijkheden geeft voor een substantiële invulling van verblijfsrecreatie. En verzoekt om de mogelijkheid van verblijfsrecreatie te koppelen aan de status van recreatieve poort aan de Osseweg 6. Verder verzoekt inspreker om te erkennen dat voor een goede	A. Het genoemde voorstel valt buiten de scope van het project. Fort Luttereind wordt wel aangemerkt in de structuurvisie. Voor een eventuele verdere uitwerking van plannen rond het fort en de Kennedybaan zijn gemeente Oss en de provincie Noord-Brabant relevante partijen. B. De structuurvisie geeft een richting in hoofdlijnen van de geambieerde ontwikkelingen in het gebied. De exacte invulling daarvan is aan initiatiefnemers/ ondernemers in samenspraak met de betreffende gemeente(n). In het toekomstbeeld wordt naast extensieve recreatie en het beleefbaar maken van het gebied ook ingezet op mogelijkheden voor verblijfsrecreatie (zie pag. 32-36). C. De genoemde Gouden Ham en De Schans vervullen momenteel al een sleutelrol bij de toeristisch recreatieve ontwikkeling. Om die reden zijn deze locaties genoemd. Dit laat onverlet dat ook andere locaties/deelgebieden een	De zienswijze leidt niet tot een aanpassing van het IPSV.

	uitvoering van het recreatieve aspect een economisch draagvlak aanwezig moet zijn waardoor de investeringen die daarvoor noodzakelijk zijn, kunnen worden terugverdiend. C. Inspreker maakt bezwaar tegen het uitsluitend noemen van de Gouden Ham en De Schans als voorzieningen die een sleutelrol vervullen bij de toeristisch recreatieve ontwikkeling. En pleit er voor dat Fort Luttreind/ jachthaven/ recreatieve poort ook de status van 'sleutelrol' krijgt en ook de nodige faciliteiten op het gebied van leisure, verblijfsrecreatie en evt. aanvullende functies. D. Inspreker heeft zelf een plan voor een hotel met 80 kamers en verblijfsrecreatie mogelijkheden in de vorm van min. 20 units en stelt dat dit niet past bij de formulering in het toekomstbeeld (onderdeel structuurvisie) waarin gesproken wordt over vormen van kleinschalige verblijfsrecreatie.	dergelijke functie (kunnen gaan) vervullen. De structuurvisie geeft een richting van de ontwikkeling aan en doet geen uitspraken over particuliere plannen die in ontwikkeling zijn. De exacte invulling daarvan is aan initiatiefnemers/ ondernemers in samenspraak met de betreffende gemeente(n). D. De structuurvisie geeft een richting van de ontwikkeling aan en doet geen uitspraken over particuliere plannen die in ontwikkeling zijn. De exacte invulling daarvan is aan initiatiefnemers/ ondernemers in samenspraak met de betreffende gemeente(n).	
10	Inspreker verzoekt om een wandel- en fietspad, van de Lithoijense jachthaven tot aan de aansluiting met het wandel- en fietspad naar het stuw-/sluiscomplex Lith in het voorkeursalternatief op te nemen. Inspreker stelt dat dit een ontbrekende schakel in de verbinding bij Lithoijen is.	Er zijn nu geen directe maatregelen voorzien in het voorkeursalternatief. In het vervolg (de planuitwerkingsfase) kan worden gekeken of een dergelijk fiets- en wandelpad mogelijk kan worden meegekoppeld met de plannen van gemeente Oss en provincie Noord-Brabant voor een fietspad (evt. i.c.m. wandelpad) langs de Kennedybaan.	De zienswijze leidt niet tot een aanpassing van het IPSV.
11	Inspreker kan onvoldoende inschatten of de dijkversterking tot beperking van de verenigingsactiviteiten zal leiden. Het uitgangspunt voor inspreker is dat het plan de huidige rechten/mogelijkheden niet mag doen verminderen en dat er geen extra lasten bij de vereniging komen te liggen. Inspreker verzoekt dit in brede zin te bezien. Onder rechten/mogelijkheden wordt o.a.	De door de inspreker genoemde rechten/mogelijkheden worden meegenomen in de nadere uitwerking van maatregelen in het vervolg (de planuitwerking). Inspreker zal geconsulteerd worden in het ontwerpproces.	De zienswijze leidt niet tot een aanpassing van het IPSV. De inhoud van de zienswijze wordt betrokken bij de nadere uitwerking van maatregelen in

	verstaan: toegankelijkheid van steigers, gebruik van de veerstoep, beschikbaarheid nutsvoorzieningen in de dijk, toegankelijkheid van de haven naar de openbare weg.		het vervolg (planuitwerking).
12	Inspreker stelt dat haar belangen worden geraakt door de structuurvisie. Het gaat om toekomstige bouw- en uitbreidingsplannen, vergunde geluidruimte en de inrit van het bedrijf. Inspreker vraagt aandacht voor toezeggingen door Waterschap en provincie dat er een dijkontwerp op maat wordt gemaakt waarbij rekening wordt gehouden met deze aandachtspunten.	Bij de nadere uitwerking van het dijkontwerp in het vervolg (de planuitwerkingsfase) zal rekening worden gehouden met de ingebrachte aandachtspunten en worden evt. effecten van het plan op deze aspecten nader in beeld gebracht.	De zienswijze leidt niet tot een aanpassing van het IPSV. De inhoud van de zienswijze wordt betrokken bij de nadere uitwerking van maatregelen in het vervolg (planuitwerking).
13	A. Inspreker verwacht dat door de voorgenomen wegverbreding (naar 6m) en de ligging van zijn locatie t.o.v. de dijk (direct grenzend aan de dijk) zijn belangen in negatieve zin worden geraakt. Inspreker verwacht; een toename van geluid en stikstofdepositie en een verslechtering van de luchtkwaliteit. B. Inspreker geeft aan dat onduidelijk is welke gevolgen de voorgenomen stabiliteitsberm voor sectie 9b (van 18 m) heeft voor de ter plaatse aanwezige bebouwing, zoals die van inspreker. Inspreker heeft een groot belang bij behoud en bescherming van zijn eigendommen en had verwacht dat de IPSV hier meer duidelijkheid over zou geven.	A. De verkeerssituatie zal als gevolg van de dijkversterking vergelijkbaar blijven, nu gaat er ook gemotoriseerd en ongemotoriseerd verkeer over de dijk. De wegbreedte zal dan ook vergelijkbaar zijn met de huidige situatie. Gemeente Oss is bezig met een verkeersonderzoek. De inzichten die daaruit ontstaan zijn onderdeel van het vervolg (de planuitwerking). In de Project-milieueffectrapportage zal aandacht zijn voor aspecten als geluidhinder, stikstof en luchtkwaliteit. B. In de verkenning is per dijksectie (waaronder ook voor 9b) één dwarsprofiel gemaakt. Dit dwarsprofiel is weliswaar op hoofdlijnen representatief voor het betreffende dijktraject. Het is onvoldoende representatief voor elke situatie in dit dijktraject, waaronder voor de situatie ter hoogte van de betreffende woning. In het vervolg (de planuitwerkingsfase) worden er voor specifieke situaties maatwerk oplossingen/profielen gemaakt. Dit geldt ook voor deze situatie. Het principe vertrekpunt bij alle dijkoplossingen, zo ook hier, is dat bestaande woningen worden gehandhaafd.	De zienswijze leidt niet tot een aanpassing van het IPSV. De inhoud van de zienswijze wordt betrokken bij de nadere uitwerking van maatregelen in het vervolg (planuitwerking).

14	A. Inspreker pleit ervoor om de kans van het terugbrengen van de in de 20^e eeuw gedempte nevengeul ter hoogte van Ravenstein in de structuurvisie op te nemen, omdat dit grote meerwaarde voor de stad Ravenstein kan betekenen. Inspreker stelt dat de werkzaamheden hiervoor, als zogenaamde meekoppelkans, tegelijkertijd worden uitgevoerd bij de dijkverzwaring de komende jaren (werk met werk maken). B. Inspreker geeft aan graag samen de betrokken organisaties de visie op de koppelkans(en) verder uit te werken in het vervolg.	A. Het terugbrengen van de nevengeul in combinatie met een gebiedsontwikkeling (waarin een aantal van de genoemde koppelkansen verzilverd wordt) valt buiten het projectgebied van project Meanderende Maas. Een dergelijke ontwikkeling past mogelijk wel binnen het lange termijn toekomstbeeld dat de structuurvisie schetst. In dit toekomstbeeld wordt ingezet op het versterken van 'het gezicht aan de Maas' bij Ravenstein. In het toekomstbeeld is dit verwoord als: <i>'De ambitie om de Zuiderwaterlinie tot icoon voor Brabant uit te laten groeien, heeft invulling gekregen in de kade van Ravenstein. Hier is de historische relatie met de Maas hersteld, waardoor het een stuk aantrekkelijker geworden is voor recreatie en toerisme.'</i> De structuurvisie geeft dus ruimte om de visie van inspreker in de toekomst – samen met andere belangstellenden – verder vorm te geven. In de oplossing voor de dijk wordt de mogelijkheid voor het terugbrengen van de strang geboden. Hier is niet gekozen voor een (buitenwaartse) versterking in grond, maar een (kade-)constructie. Relevante factoren bij verdere visie-/planvorming zijn o.a. de ligging van De Heus en de huidige spoordijk. B. Het toekomstbeeld is een uitnodiging aan partijen en initiatiefnemers in het gebied om hier (samen) invulling aan te gaan geven. Het aanbod van inspreker om mee te denken wordt gewaardeerd.	De zienswijze leidt niet tot een aanpassing van het IPSV.
15	Inspreker constateert dat ten aanzien van het toekomstbeeld de concrete maatregelen van het VKA (incl. Demen-Dieden) maar ten dele op de kaart van het toekomstbeeld zijn verbeeld. Omwille van eenduidigheid adviseert inspreker om de concrete maatregelen van het VKA beter te	De kaart van het toekomstbeeld geeft bewust een abstract(er) en globa(a)l(er) beeld weer dan de kaart 'voorkeursalternatief' met de concrete maatregelen tot 2028. De kaart van het voorkeursalternatief is een nadere uitwerking van de bovenliggende ambities die de kaart van het toekomstbeeld weergeeft. Bovendien	De zienswijze leidt niet tot een aanpassing van het IPSV.

	verbeelden op de kaart van het toekomstbeeld.	kan de invulling van het voorkeursalternatief nog wijzigen als gevolg van de planuitwerking en vergunningprocedures.	
16	A. Inspreker maakt bezwaar tegen het fietspad door de uiterwaarden langs de nevengeul Appeltern-Maasbommel. En gebruikt daarbij de volgende argumenten: - fietspad maakt inbreuk op de privacy van vrijwel alle aanwonenden (vrij uitzicht vanaf fietspad in de tuinen, woningen); - fietspad leidt tot grotere onveiligheid aan de achterzijde van de percelen (samenschooling hangjeugd, gevoeliger voor inbraak); B. Inspreker geeft aan dat als wordt vastgehouden aan het idee van een fietspad, dit alleen kan op de verst mogelijke afstand van de percelen van aanwonenden. Dus op de uiterste oever van de Maas (schets is bijgevoegd). C. Inspreker wijst op een toezegging van betrokken partijen rond uitvoering huidige nevengeul inzake realisatie van een dwarsafrastering. D. Inspreker pleit er tot slot voor dat ook voor betrokkenen die niet direct aan de nevengeul wonen bij evt. uitvoering van het fietspad vergelijkbare maatregelen worden genomen ter bescherming van hun veiligheid en privacy.	A.B. De exacte ligging van het fietspad zal in het vervolg (de planuitwerkingsfase) nader worden bepaald. Bewoners aan de Raadhuisdijk zijn/worden uitgenodigd om deel te nemen aan de ontwerpssessie(s) die speciaal voor dit onderdeel worden georganiseerd (vanwege de maatregelen i.r.t. het corona-virus is de daartoe geplande sessie op 16 maart niet doorgegaan). In de uitwerking worden de ingebrachte punten betrokken in de afwegingen om te komen tot een definitief ontwerp. C. Over de door inspreker genoemde toezegging van partijen betrokken bij de uitvoering van de huidige geul, kan slechts worden opgemerkt dat dit een ander project betrof en dus niet hier van toepassing is. D. De opmerking zal worden meegenomen bij de nadere uitwerking van het fietspad in de planuitwerkingsfase (en de eerder genoemde ontwerpssessie(s)).	A.B. De IPSV zal worden verduidelijkt op dit punt. A.B. D. De inhoud van de zienswijze wordt betrokken bij de nadere uitwerking van maatregelen in het vervolg (planuitwerking). C. De zienswijze leidt niet tot een aanpassing van het IPSV.
17	Inspreker heeft een aantal bezwaren c.q. aandachtspunten m.b.t. de geplande geul Appeltern-Maasbommel. A. Inspreker vindt de alternatieve route voor recreatievaart door de voorgestelde open verbinding tussen de Maas en de Gouden Ham ongewenst en onaanvaardbaar. Dit uit	A. De open verbinding tussen de Maas en de Gouden Ham is in de eerste plaats een maatregel die effectief bijdraagt aan de beoogde waterstandsdeling. Daar komt bij dat de open verbinding tot meer doorstroming in de Gouden Ham leidt, hetgeen een positieve werking kan hebben op de waterkwaliteit en het verminderen van blauwalg. Of de opening en de beoogde brug ook	A.B.C.D. De zienswijze leidt niet tot een aanpassing van het IPSV. A.B.C.D. De inhoud van de zienswijze wordt betrokken bij de

het oogpunt van veiligheid voor de recreanten; de vaarroute is ingericht als zwemwaterlocatie met bijbehorend strand. De vaarroute is volgens inspreker bovendien niet mogelijk door een loop- en fietsbrug nabij de Kop Maaslanden die in verbinding staat met het Langeland. De brug maakt doorgaand recreatievaart ter plaatse onmogelijk. B. Inspreker is bezorgd over de consequenties voor de waterkwaliteit van de zwemwater locatie wanneer een open verbinding ontstaat met de Maas en vuiler rivierwater het recreatiegebied instroomt. Gevraagd wordt in de uitwerking van het plan: - onderzoek te verrichten naar de kwaliteit van het Maaswater en de mogelijke consequenties voor het gebied; - afsluitmogelijkheid voor de inlaat van de geul te creëren voor de situatie dat de waterkwaliteit op de Maas te slecht is (lozingen, dumpingen, calamiteiten); - zekerheid te verschaffen over het blijvend kunnen voldoen aan de zwemwaternorm. C. Door de geul zal de stroming toenemen in de zwemwater locatie. Inspreker vindt deze ontwikkeling gevaarlijk voor zwemmers en het past niet bij een kwalitatief veilige zwemwater locatie. Ook vreest inspreker het afkalven van de oever door de toenemende stroming. Het recreatief gebruik van het gebied komt volgens inspreker in gevaar. Inspreker vraagt onderzoek te doen naar de gevolgen van de doorstroming van het gebied en daar waar afkalving dreigt om passende maatregelen te nemen. Zowel bij de aanleg als in toekomstig beheer en onderhoud.	(beperkt) doorvaarbaar kunnen/moeten zijn, is onderwerp van studie in het vervolg (de planuitwerkingsfase inclusief Project-MER). Hierbij zal het effect op de huidige functies/ het huidige functioneren en ook het aspect van veiligheid ook nadrukkelijk worden betrokken. B. In de planuitwerkingsfase en Project-MER zal nader onderzoek worden gedaan naar de effecten van de open verbinding op de waterkwaliteit in de Gouden Ham en de impact daarvan op de huidige functies/ het huidige functioneren. Verwacht wordt dat de doorstroming (door de open verbinding) een positief effect heeft op de waterkwaliteit (i.i.g. v.w.b. het verminderen van blauwalg). Nut en noodzaak van een afsluitmogelijkheid zal in de planuitwerkingsfase worden afgewogen. C. In de planuitwerkingsfase zal nader onderzoek worden gedaan naar de stroming/ stroomsnelheden en de effecten op het zwemmen. In de zomerperiode (zwemseizoen) zal de stroming naar verwachting gering(er) zijn, want het is een gestuwde rivier. Ook zal in het Project-MER ingegaan worden op de kans op afkalving van de oevers als gevolg van de stroming. D. De wens om een aparte toegang tot het Langeland zal in de planuitwerkingsfase worden meegenomen/ afgewogen. Geul Appeltern – Maasbommel is één van de maatregelen die in de planuitwerking middels aparte ontwerpssessies nader wordt uitgewerkt. Inspreker zal uitgenodigd worden om mee te denken aan de inrichting van dit gebied.	nadere uitwerking van maatregelen in het vervolg (planuitwerking).
---	---	---

	D. De deelgebieden het Langeland en de Maaslanden zijn middels een weg met elkaar verbonden. De geul zal er toe leiden dat het Langeland vanaf het eigen terrein onbereikbaar wordt. Inspreker vraagt om een aparte toegang tot het Langeland te realiseren, voorzien van een toegangsbeheersysteem zodat inspreker en recreanten hier gebruik van kunnen maken. Het recreatief gebruik van het Langeland mag aldus inspreker niet in het geding komen.		
18	Inspreker maakt bezwaar tegen de mogelijkheid om tussen de rondelen in Ravenstein een constructie aan te brengen waarvoor een kademuur gezet kan worden, omdat dit het historisch beeld van de vestingstad Ravenstein "vervalst". Volgens inspreker heeft er ter plaatse van de huidige dijk nooit een muur gestaan die de rondelen zou hebben verbonden. Inspreker pleit er voor de oude stadswal groen te houden.	Vanuit het project is er veel overleg geweest met de Dorpsraad Ravenstein, de Heemkundekring Ravenstein en de Stichting Vestingwerken Ravenstein. Deze partijen zijn allen groot voorstander van het aanbrengen van een constructie als een historische verwijzing naar de voormalige vestingwerken. De mening dat het historisch beeld wordt "vervalst", wordt niet gedeeld. Inspreker zal worden uitgenodigd voor een overleg met betrokken partijen.	De zienswijze leidt niet tot een aanpassing van het IPSV.
19	Inspreker verzoekt om in de verdere planontwikkeling expliciet ruimte te laten voor initiatieven om door middel van delfstoffenwinning (industriezand) aanvullende verzuimingsmaatregelen binnen en/of aanliggend aan het plangebied Meanderende Maas te realiseren en dit in de Structuurvisie op te nemen, voor de korte termijn (tot 2028) alsmede ook voor de lange termijn tot 2050. Inspreker stelt vast dat in de structuurvisie, behoudens de mogelijkheid van oppervlakkige kleiwinning, niet of nauwelijks rekening wordt gehouden met de mogelijkheden van de winning van oppervlaktedelfstoffen (m.n. industriezand en grind) in het kader van de uitvoering van de Meanderende Maas.	Het pakket aan maatregelen voor de korte termijn komt overeen met het voorkeursalternatief dat door de bestuurlijke partijen in december 2019 is vastgesteld. Onderdeel hiervan zijn omvangrijke rivierverruimingsmaatregelen met een opgave voor winning van (oppervlakte)delfstoffen in de uiterwaarden. Het toekomstbeeld bevat verdergaande ambities daar waar het gaat om rivierverruiming, waterstandsdeling en herinrichting van uiterwaarden (ook buiten het gebied waar nu concrete maatregelen worden voorgesteld vanuit Meanderende Maas). Dit kan mogelijkheden bieden om ook op andere plekken tot delfstoffenwinning te komen als onderdeel van mogelijk toekomstige initiatieven.	De zienswijze leidt niet tot een aanpassing van het IPSV.

20	A. Inspreker maakt zich zorgen over de gevolgen van het plan voor zijn eigendommen, bestaande uit kostbare akkerbouwgrond als ook zijn bedrijfsactiviteiten; akkerbouw, recreatie (verhuur van accommodaties, camping) en zorg (zorgboerderij). Perceel van inspreker bevindt zich direct naast het plangebied. Inspreker verzoekt om onderzoek te doen naar het lange termijn effect op de bodem rond het plangebied en de impact op het bedrijf. Inspreker maakt zich zorgen over de ecologische effecten zoals vruchtbaarheid van de grond die nodig is voor het telen van bepaalde gewassen en soorten. B. Inspreker vreest dat zijn woning en bedrijf in waarde daalt na uitvoering van het plan. C. Inspreker vraagt om een termijn waarbinnen hij de inspraakreactie kan aanvullen.	A.B. In het voorkeursalternatief c.q. korte termijn maatregelenpakket (tot 2028) worden er geen maatregelen getroffen in de nabijheid van perceel van inspreker, noch in de Niftrikse Waard. De maatregelen die zorgen voor waterstandsdeling in het gebied zullen ter hoogte van de Niftrikse Waard mogelijk tot een beperkte verlaging van de grondwaterstanden leiden. Dit effect en nut en noodzaak van eventuele mitigerende maatregelen, zullen in het vervolg (de planuitwerkingsfase en Project-MER) nader worden onderzocht, waarbij ook de effecten op het landbouwkundig gebruik nader in beeld worden gebracht. In de verkenning is o.a. ook onderzoek gedaan naar de economische effecten als gevolg van de beoogde maatregelen. Voor de recreatiesector geldt dat het plan naar verwachting tot meer bestedingen en overnachtingen in het gebied zal leiden. Het effect van de maatregelen op de waarde van de woning en bedrijf is naar verwachting zeer beperkt. Voor wat betreft het toekomstbeeld (tot 2050) is nu niet aan te geven welke ontwikkelingen, noch de effecten daarvan op betreffend perceel, zullen plaatsvinden. Als er in de toekomst onderdelen/gebieden in het toekomstbeeld nader uitgewerkt worden, zal altijd een zorgvuldige afweging van bestaande functies, rechten en belangen plaatsvinden. C. Inspreker krijgt tot uiterlijk 6 april a.s. om de inspraakreactie aan te vullen.	De zienswijze leidt niet tot een aanpassing van het IPSV.
21	Inspreker verzoekt om in de verdere planontwikkeling expliciet ruimte te laten voor initiatieven om door middel van delfstoffenwinning (industriezand) aanvullende verruimingsmaatregelen binnen en/of aanliggend aan het plangebied Meanderende Maas te realiseren en dit in de Structuurvisie op te nemen, voor de korte termijn (tot	Het pakket aan maatregelen voor de korte termijn komt overeen met het voorkeursalternatief dat door de bestuurlijke partijen in december 2019 is vastgesteld. Onderdeel hiervan zijn omvangrijke rivierverruimingsmaatregelen met een opgave voor winning van (oppervlakte)delfstoffen in de uiterwaarden.	De zienswijze leidt niet tot een aanpassing van het IPSV.

	2028) alsmede ook voor de lange termijn tot 2050. Inspreker stelt vast dat in de structuurvisie, behoudens de mogelijkheid van oppervlakkige kleiwinning, niet of nauwelijks rekening wordt gehouden met de mogelijkheden van de winning van oppervlaktedelfstoffen (m.n. industriezand en grind) in het kader van de uitvoering van de Meanderende Maas.	Het toekomstbeeld bevat verdergaande ambities daar waar het gaat om rivierverruiming, waterstandsdeling en herinrichting van uiterwaarden (ook buiten het gebied waar nu concrete maatregelen worden voorgesteld vanuit Meanderende Maas). Dit kan mogelijkheden bieden om ook op andere plekken tot delfstoffenwinning te komen als onderdeel van mogelijk toekomstige initiatieven.	
22	A. Inspreker – met een woning direct aan de dijk – vraagt of een dijkversterking richting de Maas haalbaar is, aangezien Rijkswaterstaat akkoord moet geven voor dergelijke maatregelen i.v.m. verkleining van het stroomvoerend winterbed. Inspreker verzoekt om inzichtelijk te maken in hoeverre de genoemde maatregelen 'zekerheid' bieden en mocht RWS toch niet instemmen met de maatregelen, welke maatregelen dan wel worden genomen. Inspreker vraagt of bij het plaatsen van piping-schermen rekening wordt gehouden met aanwezige bebouwing. Die duidelijkheid biedt de structuurvisie niet volgens inspreker. B. Inspreker is van mening dat de huidige horecaontwikkeling bij de Oijense Bierbrouwerij niet past binnen het dijktraject en verzoekt om in de structuurvisie een standpunt in te nemen over dergelijke (grootschalige) initiatieven aan de dijk en op te nemen dat bij recreatie aan of op de dijk sprake moet zijn van ongeschiktheid aan de oorspronkelijke agrarische en/of natuurfunctie.	A. De structuurvisie en VKA zijn niet van een detailniveau dat nu al exact kan worden aangegeven hoe de dijk er precies uit komt te zien. Dit zal in de planfase verder worden uitgewerkt. Hier zullen de bewoners van Oijense Bovendien nauw bij betrokken worden. Uitgangspunt van het project is dat geen bebouwing t.b.v. de dijkverbetering zal worden geamoveerd. Het Ministerie van infrastructuur en waterstaat (waar Rijkswaterstaat onder valt) heeft ingestemd met het voorkeursalternatief, waaronder ook het principe dat de dijkversterking op een aantal plekken buitendijks zal plaatsvinden. In de volgende fase zal dit per dijktraject nader onderbouwd worden o.a. t.b.v. vergunningverlening. Het project zorgt voor (meer dan) de noodzakelijke compensatie van verlies aan waterbergend vermogen. Met het aanbrengen van piping-schermen zal zeker rekening worden gehouden met (de effecten op) bestaande gebouwen. Vooraf zal voor alle gebouwen een 0-meting worden verricht om de toestand van de bebouwing te bepalen. B. Het ontwikkelen van horeca voorzieningen op door inspreker genoemde locatie is geregeld in het bestemmingsplan buitengebied	A.B. De zienswijze leidt niet tot een aanpassing van het IPSV. A. De inhoud van de zienswijze wordt betrokken bij de nadere uitwerking van maatregelen in het vervolg (planuitwerking).

		gemeente Oss en niet in deze structuurvisie. Het betreft ook geen provinciaal belang.	
23	A. Inspreker stelt dat met het verhogen van de dijk en de berm aan de zijde van de woning: een groot gedeelte van de voortuin verloren gaat, het uitzicht vanuit de woning aanzienlijk verminderd en er een vervelende situatie met afwatering van het perceel afkomstig van het dijklichaam ontstaat. B. Volgens inspreker is – door de weinige ruimte tussen de dijk en de woning – slechts de plaatsing van een damwand mogelijk om het hoogteverschil op te vangen. Inspreker heeft geen vertrouwen dat de damwand geplaatst kan worden zonder dat er blijvende schade ontstaat. Ook het zicht op de damwand vanuit de woning is geen gewenste situatie. C. Verwachte aanpassingen t.b.v. de ontsluiting zullen extra ruimte vragen op het erf. Ook aan de oostzijde van de opslagloods is geen ruimte voor ophoging zonder het gebouw te raken. D. Inspreker pleit er voor de bestaande Onderweg te handhaven. Bij het eventueel vervallen van de Onderweg zou al het verkeer via een oprit de dijk op moeten. Dit leidt volgens inspreker tot verlies van klanten en verkeersonveilige situaties. Landbouwverkeer kan bij een eigen oprit naar de dijk alleen als er lange opritten gerealiseerd worden. E. Gesteld wordt dat de gemaakte hoofdkeuzes alternatieve- en maatwerk-oplossingen op detailniveau onmogelijk maken.	A. Rondom de woningen aan de Onderweg zal worden gewerkt met constructies om de woningen (en in dit geval ook de tuin) te sparen. Hoe er om wordt gegaan met de afwatering zal in het vervolg (de planuitwerkingsfase) nader worden onderzocht en bepaald. Dit zal in nauw overleg met inspreker worden gedaan. B. Damwanden worden altijd tot onder het maaiveld afgewerkt zodat deze uit het zicht worden ontnomen. De damwand wordt niet geplaatst om een hoogteverschil op te vangen echter om het piping-/stabiliteitsprobleem te ondervangen. Constructies kunnen trillingsvrij worden aangebracht waardoor eventuele schade wordt geminimaliseerd. Vooraf zal voor alle gebouwen een 0-meting worden verricht om de toestand van de bebouwing en het eventuele effect na realisatie te bepalen. C. In de planuitwerking zal nader worden gekeken naar het ruimtebeslag van de oplossing. Constructies zorgen er juist voor om zo min mogelijk ruimte in te nemen. D. Het behoud van de Onderweg is opgenomen in de structuurvisie/ het voorkeursalternatief. E. Binnen de hoofdkeuzes is er nadrukkelijk ruimte om tijdens de planuitwerking tot maatwerk-oplossingen te komen. F. In de structuurvisie/ het voorkeursalternatief is de inrichting op hoofdlijnen opgenomen. De hoofdkeuze op dit dijktraject is een oplossing (groten)deels binnendijks. De exacte	A-H. De zienswijze leidt niet tot een aanpassing van het IPSV. A-H. De inhoud van de zienswijze wordt betrokken bij de nadere uitwerking van maatregelen in het vervolg (planuitwerking).

	F. Inspreker geeft er voorkeur aan dat de dijkversterking zoveel mogelijk buitendijks zal plaatsvinden. Verzocht wordt om deze optie nogmaals te onderzoeken. Inspreker spreekt van de aanleg van een dam of zomerdijk nabij de rivier ter hoogte van de Diedensche Uiterdijk, waardoor de Diedensche Uiterdijk als overloopgebied gaat dienen. G. Inspreker stelt dat er optimalisaties mogelijk zijn m.b.t de piping-bermen, door o.a. gebruik te maken van 'heave-schermen'. Inspreker ziet niet in waarom er piping-bermen van 120 m. zijn opgenomen. Verzocht wordt om eerst goed te onderzoeken welke maatregelen noodzakelijk zijn voordat er een planologische claim op het eigendom wordt gelegd. Inspreker stelt dat de ruimteclaim voor piping-bermen onvoldoende zijn gemotiveerd in de structuurvisie. H. Inspreker suggereert dat als buitendijkse versterking niet mogelijk of wenselijk is, het dan wellicht beter is om het geheel van opstallen op betreffende locatie te verplaatsen naar een andere locatie.	inrichting van de Diedensche Uiterdijk zal worden bepaald tijdens de planuitwerking. G. Op het moment van schrijven loopt er een studie over de benodigde lengte van de piping-bermen. Mede op basis van de resultaten hieruit, kan beter bepaald worden hoe lang de piping-bermen worden en/of een scherm i.p.v. een berm een beter alternatief is en zo ja waar dit scherm te plaatsen. Een combinatie van beide is ook mogelijk, daar waar bebouwing staat. In de planuitwerking zal hier nader op worden ingegaan. H. De door inspreker aangegeven optie zal, indien dat aan de orde is/komt, worden beschouwd op haalbaarheid.	
24	A. Inspreker verwacht als gevolg van het verhogen van de dijk en de berm een vervelende situatie met afwatering van het perceel. Wateroverlast op de landbouwgrond wordt verwacht. B. Inspreker wenst de huidige bomenrij aan de dijkzijde van het erf te behouden., of indien bomen weg moeten als gevolg van de dijkversterking, dat het plan voorziet in terugplaatsing van de bomen. C. Inspreker verwacht een terugloop in de bezettingsgraad van de	A. Hoe er om wordt gegaan met de afwatering rondom landbouwpercelen zal in het vervolg (de planuitwerkingsfase) nader worden bekeken. Dit zal in nauw overleg met Inspreker worden gedaan. B. Dit betreft een detailuitwerking die in planuitwerking nader zal worden bekeken. C. In de planuitwerkingsfase zal rekening worden gehouden met de ingebrachte aandachtspunten en worden evt. effecten van het plan op deze aspecten nader in beeld gebracht.	A-F. De zienswijze leidt niet tot een aanpassing van het IPSV. A-F. De inhoud van de zienswijze wordt betrokken bij de nadere uitwerking van maatregelen in het vervolg (planuitwerking).

	accommodatie als gevolg van het beoogde transferium t.b.v. de haven bij Megen. D. Het is voor inspreker niet duidelijk op welke wijze de weg Noord-Zuid zal worden aangepast. Voorkeur is handhaving van de huidige situatie met bomen. E. Gesteld wordt dat de gemaakte hoofdkeuzes alternatieve- en maatwerk-oplossingen op detailniveau onmogelijk maken. F. Inspreker stelt dat er optimalisaties mogelijk zijn m.b.t de piping-bermen, door o.a. gebruik te maken van 'heave-schermen'. Inspreker ziet niet in waarom er piping-bermen van 120 m. zijn opgenomen. Verzocht wordt om eerst goed te onderzoeken welke maatregelen noodzakelijk zijn voordat er een planologische claim op het eigendom wordt gelegd. Inspreker stelt dat de ruimteclaim voor piping-bermen onvoldoende zijn gemotiveerd in de structuurvisie.	D. In de planuitwerkingsfase zal de inpassing van de weg Noord-Zuid nader worden bekeken en worden evt. effecten van het plan op deze aspecten nader in beeld gebracht. E. Binnen de hoofdkeuzes is er nadrukkelijk ruimte om tijdens de planuitwerking tot maatwerk-oplossingen te komen. F. Op het moment van schrijven loopt er een studie over de benodigde lengte van de piping-bermen. Mede op basis van de resultaten hieruit, kan beter bepaald worden hoe lang de piping-bermen worden en/of een scherm i.p.v. een berm een beter alternatief is en zo ja waar dit scherm te plaatsen. Een combinatie van beide is ook mogelijk, daar waar bebouwing staat. In de planuitwerking zal hier nader op worden ingegaan.	
25	A. Inspreker verwacht als gevolg van het verhogen van de dijk en de berm een vervelende situatie met afwatering van het perceel. Wateroverlast op de landbouwgronden wordt verwacht. Verwachte aanpassingen t.b.v. de ontsluiting zullen extra ruimte vragen op het erf. B. Inspreker pleit er voor de bestaande Onderweg te handhaven. Bij het eventueel vervallen van de Onderweg zou al het verkeer via een oprit de dijk op moeten. Dit leidt volgens inspreker tot verlies van klanten en verkeersonveilige situaties. Landbouwverkeer kan bij een eigen	A. Hoe er om wordt gegaan met de afwatering rondom landbouwpercelen zal in het vervolg (de planuitwerkingsfase) nader worden bekeken. Dit zal in nauw overleg met Inspreker worden gedaan. In de planuitwerking zal nader worden gekeken naar het ruimtebeslag van de oplossing. Constructies zorgen er juist voor om zo min mogelijk ruimte in te nemen. B. Het behoud van de Onderweg is opgenomen in de structuurvisie/ het voorkeursalternatief. C. In de structuurvisie/ het voorkeursalternatief is de inrichting op hoofdlijnen opgenomen. De hoofdkeuze	A-D. De zienswijze leidt niet tot een aanpassing van het IPSV. A-D. De inhoud van de zienswijze wordt betrokken bij de nadere uitwerking van maatregelen in het vervolg (planuitwerking).

	oprit naar de dijk alleen als er lange opritten gerealiseerd worden. C. Dijkversterking aan de buitenzijde levert volgens inspreker minder overlast op, heeft minder gevolgen voor aanwonenden en zal geld besparen. Inspreker vraagt of de mogelijkheden van buitendijks versterken voldoende zijn onderzocht. D. Inspreker stelt dat er optimalisaties mogelijk zijn m.b.t de piping-bermen, door o.a. gebruik te maken van 'heave-schermen'. Inspreker ziet niet in waarom er piping-bermen van 120 m. zijn opgenomen. Verzocht wordt om eerst goed te onderzoeken welke maatregelen noodzakelijk zijn voordat er een planologische claim op het eigendom wordt gelegd. Inspreker stelt dat de ruimteclaim voor piping-bermen onvoldoende zijn gemotiveerd in de structuurvisie.	op dit dijktraject is een oplossing (groten)deels binnendijks. De exacte inrichting van de Diedensche Uiterdijk zal worden bepaald tijdens de planuitwerking. D. Op het moment van schrijven loopt er een studie over de benodigde lengte van de piping-bermen. Mede op basis van de resultaten hieruit, kan beter bepaald worden hoe lang de piping-bermen worden en/of een scherm i.p.v. een berm een beter alternatief is en zo ja waar dit scherm te plaatsen. Een combinatie van beide is ook mogelijk, daar waar bebouwing staat. In de planuitwerking zal hier nader op worden ingegaan.	
26	A. Inspreker stelt dat met het verhogen van de dijk en de berm aan de zijde van de woning: de voortuin verloren gaat, en er een vervelende situatie met afwatering van het perceel afkomstig van het dijklichaam ontstaat. B. Een verhoogde ligging van de Onderweg leidt volgens inspreker tot privacy-verlies en extra geluidsoverlast. C. Verwachte aanpassingen t.b.v. de ontsluiting zullen extra ruimte vragen op het erf. D. Inspreker heeft geen vertrouwen dat de damwand geplaatst kan worden zonder dat er blijvende schade ontstaat. E. Inspreker pleit er voor de bestaande Onderweg te handhaven. Bij het eventueel vervallen van de Onderweg	A. Rondom de woningen aan de Onderweg zal worden gewerkt met constructies om de woningen (en in dit geval ook de tuin) te sparen. Hoe er om wordt gegaan met de afwatering zal in het vervolg (de planuitwerkingsfase) nader worden onderzocht en bepaald. Dit zal in nauw overleg met inspreker worden gedaan. B. De opmerking zal worden meegenomen bij de nadere uitwerking van de Onderweg tijdens de planuitwerking. C. In de planuitwerking zal nader worden gekeken naar het ruimtebeslag van de oplossing. C. In de planuitwerking zal nader worden gekeken naar het ruimtebeslag van de oplossing. Constructies zorgen er juist voor om zo min mogelijk ruimte in te nemen.	A-I. De zienswijze leidt niet tot een aanpassing van het IPSV. A-I. De inhoud van de zienswijze wordt betrokken bij de nadere uitwerking van maatregelen in het vervolg (planuitwerking).

	zou al het verkeer via een oprit de dijk op moeten. Dit leidt volgens inspreker tot verlies van klanten en verkeersonveilige situaties. Landbouwverkeer kan bij een eigen oprit naar de dijk alleen als er lange opritten gerealiseerd worden. F. Inspreker verwacht als gevolg van het verhogen van de dijk en de berm een vervelende situatie met afwatering van het perceel. Wateroverlast op de landbouwgronden wordt verwacht. G. Gesteld wordt dat de gemaakte hoofdkeuzes alternatieve- en maatwerk-oplossingen op detailniveau onmogelijk maken. H. Dijkversterking aan de buitenzijde levert volgens inspreker minder overlast op, heeft minder gevolgen voor aanwonenden en zal geld besparen. Inspreker vraagt of de mogelijkheden van buitendijks versterken voldoende zijn onderzocht. I. Inspreker stelt dat er optimalisaties mogelijk zijn m.b.t de piping-bermen, door o.a. gebruik te maken van 'heave-schermen'. Inspreker ziet niet in waarom er piping-bermen van 120 m. zijn opgenomen. Verzocht wordt om eerst goed te onderzoeken welke maatregelen noodzakelijk zijn voordat er een planologische claim op het eigendom wordt gelegd. Inspreker stelt dat de ruimteclaim voor piping-bermen onvoldoende zijn gemotiveerd in de structuurvisie.	D. Constructies kunnen trillingvrij worden aangebracht waardoor eventuele schade wordt geminimaliseerd. Vooraf zal voor alle gebouwen een 0-meting worden verricht om de toestand van de bebouwing en het eventuele effect na realisatie te bepalen. E. Het behoud van de Onderweg is opgenomen in de structuurvisie/ het voorkeursalternatief. F. Hoe er om wordt gegaan met de afwatering rondom landbouwpercelen zal in de planuitwerking nader worden bekeken. Dit zal in nauw overleg met inspreken worden gedaan. G. Binnen de hoofdkeuzes is er nadrukkelijk ruimte om tijdens de planuitwerking tot maatwerk-oplossingen te komen. H. In de structuurvisie/ het voorkeursalternatief is de inrichting op hoofdlijnen opgenomen. De hoofdkeuze op dit dijktraject is een oplossing (groten)deels binnendijks. De exacte inrichting van de Diedensche Uiterdijk zal worden bepaald tijdens de planuitwerking. I. Op het moment van schrijven loopt er een studie over de benodigde lengte van de piping-bermen. Mede op basis van de resultaten hieruit, kan beter bepaald worden hoe lang de piping-bermen worden en/of een scherm i.p.v. een berm een beter alternatief is en zo ja waar dit scherm te plaatsen. Een combinatie van beide is ook mogelijk, daar waar bebouwing staat. In de planuitwerking zal hier nader op worden ingegaan.	
27	Inspreker had graag de sportvisserij meer zichtbaar in beeld gebracht gezien. Inspreker zou graag willen zien dat specifiekere benoemd wordt waar	In de structuurvisie, onderdeel kort termijn maatregelen/ voorkeursalternatief, wordt in algemene zin beoogd/voorgesteld om het (sport)vissen op de geulen te	De zienswijze leidt niet tot een aanpassing van het IPSV.

	en hoe er straks gevestigd kan worden; bij voorkeur overal waar dat nu ook kan. Voor inspreker is de bereikbaarheid en bevestigbaarheid erg belangrijk. Inspreker vindt dat de parkeerplaatsen welke zijn aangeduid op het voorkeursalternatief te weinig en te ver van de eigenlijke oevers van de Maas liggen.	faciliteren met parkeervoorzieningen en kleine aanlegsteigers. De structuurvisie heeft echter een abstract(er) detailniveau en geeft van die faciliteiten niet aan waar ze exact komen te liggen (op enkele wat grotere parkeervoorzieningen na). In het vervolg (de planuitwerkingsfase) zal specifiek worden vastgelegd waar er gevestigd kan worden en waar faciliteiten komen. Hierover treden wij – net als in de verkenning – graag ook met de (sport)visserij in overleg.	
28 a	A. Inspreker stelt dat de gevolgen voor het landbouwbedrijf niet zijn te overzien bij het samenhangend maatregelen pakket tot 2028 en toekomstbeeld 2050 met de gebiedsinvulling voor de Ossenkamp/ De Waarden. Inspreker vindt dat beter onderzocht moet worden wat de gevolgen voor het landbouwbedrijf zijn. B. Inspreker stelt dat landbouw en waterveiligheid goed kunnen samengaan. En vindt dat beter onderzocht moet worden hoe waterveiligheid in combinatie met landbouw samen kan werken.	A. In het pakket maatregelen tot 2028 worden er ter hoogte van het landbouwbedrijf van inspreker geen maatregelen getroffen. In het toekomstbeeld is de ambitie om hier invulling te geven aan het perspectief 'Riviernatuurpark'. Daarmee kan invulling worden gegeven o.a. aan het realiseren van het Natuurnetwerk Brabant, een doelstelling die al op deze gebieden (Ossenkamp/ De Waarden) rust. Of en wanneer daar initiatief op wordt genomen is op dit moment niet duidelijk. In het geval dat er initiatief wordt genomen om deze gebieden te gaan herinrichten, zal uiteraard rekening worden gehouden met de rechten en belangen van inspreker en zal in overleg met inspreker naar een oplossing worden gezocht. B. In het geval dat er initiatief wordt genomen om deze gebieden te gaan herinrichten, zal – in overleg met inspreker – onderzoek worden gedaan naar de eventuele mogelijkheden om landbouw, waterveiligheid en natuurontwikkeling te combineren in het gebied.	De zienswijze leidt niet tot een aanpassing van het IPSV.
28 b	Inspreker is het niet eens met de functie wijziging van hoogwaardige landbouwgrond naar natuur. De huidige landbouwgronden zouden in de toekomst ook landbouwkundig gebruikt moeten kunnen blijven worden.	Er rusten op betreffende gronden al de doelstellingen voor nieuwe natuur vanuit het Natuurnetwerk Brabant, zoals ook vastgelegd in de Brabantse Omgevingsvisie. De provincie streeft er naar het Natuurnetwerk in 2025 volledig	De zienswijze leidt niet tot een aanpassing van het IPSV.

		gerealiseerd te hebben. Deze structuurvisie is in lijn met dit beleid.	
29	A. Inspreker is niet content met het plan om een deel van de vruchtbare maasbodem af te graven om te verschrallen. Inspreker stelt dat daarmee het eigendom wordt aangetast en de waarde wordt beïnvloed en het de verpachting van grond minder interessant maakt. B. Inspreker verwacht dat het beoogde fiets-/wandelpad de privacy van naast gelegen eigendommen aantast, de bedrijfsvoering met het beweiden bemoeilijkt en vreemden er honden zullen laten loslopen. Inspreker vraagt verder hoe de gebruikers van deze paden gecontroleerd worden. C. Inspreker vraagt welke procedure gehanteerd gaat worden voor het project inzake de KRW-maatregel.	A. Het afgraven van delen van de uiterwaard dient meerdere doelen, met name waterstanddaling en natuurontwikkeling. Het doel is om de benodigde gronden te verwerven. B. De exacte ligging van het fietspad zal in het vervolg (de planuitwerkingsfase) nader worden bepaald. Bewoners en aanliggende eigenaren worden uitgenodigd om deel te nemen aan de ontwerpssessie(s) die speciaal voor dit onderdeel worden georganiseerd. In de uitwerking worden de ingebrachte punten betrokken in de afwegingen om te komen tot een definitief ontwerp. C. Welke procedure(s) gevolgd gaat worden is op dit moment nog niet duidelijk. Dit heeft mede te maken met het gegeven dat er nieuwe wetgeving in de maak is (Omgevingswet). De procedure zal altijd de mogelijkheid tot het indienen van zienswijzen en evt. bezwaar en beroep bieden.	A.C. De zienswijze leidt niet tot een aanpassing van het IPSV. B. De inhoud van de zienswijze wordt betrokken bij de nadere uitwerking van maatregelen in het vervolg (planuitwerking).
30	A. Inspreker stelt dat de bereikbaarheid en het uitzicht van het restaurant in nadelige zin worden beïnvloed. Inspreker vindt dat er nog veel onduidelijkheden zijn over de uiteindelijke werkzaamheden rond Ravenstein, meer specifiek rond het restaurant. Niet duidelijk is welke dijkversterkingstechniek zal worden toegepast ter hoogte van het restaurant en wat de exacte hoogteopgave hier is. B. Inspreker voorziet nadelige gevolgen als gevolg van de dijkverhoging. Er ontstaat een hoogteverschil tussen de weg en het terras, hetgeen tot een vermindering van de toegankelijkheid leidt voor personeel en bezoekers, hetgeen met	A.B. Vanuit het project is er overleg geweest met de Dorpsraad Ravenstein, de Heemkundekring Ravenstein, de Stichting Vestingwerken Ravenstein alsmede met het betreffende restaurant, de voederfabriek en de watersportvereniging. De door de inspreker genoemde punten worden meegenomen en nader afgewogen in het vervolg (de planuitwerkingsfase). Inspreker zal worden uitgenodigd om mee te denken in een ontwerpssessie. C. Het klopt dat om het toekomstbeeld zoals geschetst voor Ravenstein te verwezenlijken er nog aanvullende financiering nodig is. De relevante betrokken partijen zullen dit in het vervolg nader verkennen.	A.B.C. De zienswijze leidt niet tot een aanpassing van het IPSV. A.B. De inhoud van de zienswijze wordt betrokken bij de nadere uitwerking van maatregelen in het vervolg (planuitwerking).

	name voor mindervaliden en ouderen bezwaarlijk is. Daarnaast verwacht inspreker dat door een verhoging van de dijk gasten tegen de onderkant van passerend vervoer aankijkt. Ook noemt inspreker het parkeerprobleem. C. Ten aanzien van het toekomstbeeld stelt inspreker dat de daar geschetste ontwikkeling om de aantrekkelijkheid van Ravenstein als vestingstadje te vergroten, vanwege nog ontbrekende financiering, hypothetisch is.		
31	A. Inspreker stelt dat er meer aandacht is voor natuurontwikkeling en dat er van de doelstelling veiligheid weinig terecht komt. B. Inspreker pleit voor een uiterwaarden bestaande uit grasland, beweid door rundvee en ziet in de voorgestelde inrichting risico's voor een toename van otters, bevers en ratten en dat deze in de dijk gaan graven.	A. Met voorgestelde maatregelen kan aan de wettelijke vereiste voor waterveiligheid worden voldaan. Naast het doel veiligheid wordt met dit plan ook invulling gegeven aan andere doelen waaronder natuurontwikkeling en het versterken van de ruimtelijke kwaliteit, beleefbaarheid en vrijetijdseconomie. Anders dan inspreker vindt, zijn wij niet van mening dat de natuuropgave op gespannen voet staat met de veiligheidsopgave. B. Met de voorgestelde inrichting van de uiterwaarden wordt aan de verschillende doelen van dit project invulling gegeven, waarbij gezocht is naar een evenwichtige balans tussen o.a. waterstandsdeling en waterveiligheid, natuurontwikkeling, ruimtelijke kwaliteit en vrijetijdseconomie. Alleen grasland en beweiding met grazers geeft onvoldoende en een niet gewenste invulling aan die samengestelde doelen. Het punt dat inspreker aangeeft m.b.t. de (toenemende) aanwezigheid van otters, bevers en ratten zal in het vervolg (de planuitwerkingsfase) nader onderzocht gedaan, hetgeen mogelijk consequenties zal hebben voor het detailontwerp, de wijze van beheer en/of evt. te treffen mitigerende maatregelen.	A. B. De zienswijze leidt niet tot een aanpassing van het IPSV. B. De inhoud van de zienswijze wordt betrokken bij de nadere uitwerking van maatregelen in het vervolg (planuitwerking).
32	Inspreker is van mening dat het autoverkeer via de Tienmorgen naar	De veerverbindingen, waaronder Maasbommel – Megen, blijven in stand. Het belang van instandhouding van	De zienswijze leidt niet tot

	Megen en Macharen ook op de lange termijn mogelijk moet blijven. Dit in het kader van de bereikbaarheid van de veerpont Maasbommel-Megen. In de ontwerp structuurvisie is in het toekomstbeeld richting 2050 de ontwikkeling van natuur voorzien in het gebied waar de Tienmorgenstraat ligt. Inspreker vraagt om de structuurvisie zodanig gewijzigd vast te stellen, dat de wegenstructuur gehandhaafd blijft en de bereikbaarheid van de veerpont Maasbommel-Megen ook in de toekomst geborgd blijft.	deze veerverbinding wordt onderschreven. De structuurvisie bevat geen maatregelen in relatie tot de Tienmorgenstraat. Deze blijft bestaan, zo is ook af te lezen op de kaart 'voorkeursalternatief' waarop de concrete maatregelen tot 2028 te zien zijn. De structuurvisie bevat ook een 'toekomstbeeld' met een kaartbeeld waarop de Tienmorgenstraat niet is ingetekend. Dit wil niet zeggen dat met deze structuurvisie wordt voorgesteld om in de toekomst de Tienmorgenstraat te verwijderen. Het kaartbeeld is abstract en laat de algemene ambitie zien om in de uiterwaarden tot een Riviernatuurpark te komen. Als er in de toekomst sprake is van het voornemen tot een verlegging van de route vanaf de pont, dan dient daar een eigen procedure (bijv. bestemmingsplanwijziging en/of verkeersbesluit) voor te worden doorlopen, met mogelijkheden voor reacties en inspraak.	een aanpassing van het IPSV.
33	Inspreker vreest, als gevolg van de aanduiding pipingberm (op de kaart van het voorkeursalternatief), voor een vermindering van de gebruiksmogelijkheden, waardedaling en daling van rendement van de agrarische percelen. Inspreker veronderstelt dat bij een feitelijke waardevermindering er een marktconforme vergoeding aangeboden wordt ter compensatie van de gelden schade.	De op de kaart aangeduide pipingbermen geven een indicatieve lengte (vanaf dijk naar polder) van de pipingberm aan. De exacte omvang van de pipingbermen zal in het vervolg (de planuitwerkingsfase) nader worden bepaald. Ook de gebruiksmogelijkheden van een pipingberm zullen in het vervolg nader worden bepaald. Als er sprake is van reële vermindering van gebruiksmogelijkheden en/of waardevermindering als gevolg van de pipingberm zullen eigenaren proportioneel worden gecompenseerd.	De zienswijze leidt niet tot een aanpassing van het IPSV. De inhoud van de zienswijze wordt betrokken bij de nadere uitwerking van maatregelen in het vervolg (planuitwerking).

2.2 Wijzigingen Interprovinciale structuurvisie n.a.v. zienswijzen

Een paar zienswijzen leidt tot een beperkte (niet wezenlijk) aanpassing van de structuurvisie/ voorkeursalternatief. Dit betreft:

- Toevoegen verduidelijkende tekst dat dijken die lokaal achter woningen omgaan geen fiets- of wandelpad zullen krijgen en niet-openbaar zijn, omwille van behoud van privacy.
- Toelichting en de begeleidende tekst op de kaart van het voorkeursalternatief aanpassen v.w.b. de ligging van het fietspad ten zuiden van Maasbommel; over de exacte ligging zal nog nader onderzoek worden verricht en worden gesproken met de omgeving.

Verder geeft een groot deel van de zienswijzen relevante aandachtspunten en/of een nadere uitwerkingsvraag mee aan de planuitwerkingsfase.

Dit betreft de volgende aandachtspunten en/of uitwerkingsvragen (tussenhaakjes de nummers van de zienswijzen die betrekking op hebben):

- Verbinding meander De Waarden en het Burg. Deelenkanaal: aandacht voor veiligheid pleziervaart versus scheepvaart. (1, 5)
- Nadere uitwerking ontwerp veerweg bij Maasbommel (3)
- Detaillering ontwerp situatie rond camping Rulstraat (7)
- Voorstel voor aanleg fiets-/wandelpad bij Lithoijen als meekoppelkans beschouwen (10)
- Aandacht in uitwerking voor toegankelijkheid steigers, gebruik veerstoep en nutsvoorzieningen i.r.t. activiteiten watersportvereniging. (11)
- Aandacht in uitwerking voor situatie De Heus (12)
- Uitwerking maatwerkoplossingen voor situaties waarin bebouwing/functies direct aan de dijk grenzen. (13)
- Nader onderzoek en uitwerking van (de ligging van) het fietspad ten zuiden van Maasbommel. (16, 29)
- Nader onderzoek naar effecten van open verbinding (en evt. mitigerende maatregelen) tussen Maas en Gouden Ham (effecten op o.a. veiligheid recreatie, stroming, waterkwaliteit, toegankelijkheid en bereikbaarheid Langeland). (17)
- Maatwerkoplossing voor bebouwing aan de Onderweg Haren en ontsluiting van percelen naar de dijk. (23 t/m 26)
- Specifieker maken waar voorzieningen voor sportvisserij komen. (27)
- Uitwerking maatwerkoplossing rond restaurant bij Ravenstein. (30)
- Onderzoek naar effecten inrichting uiterwaarden op toename otters, bevers en ratten. (31)

3 Advies Commissie voor de m.e.r.

Op 20 april 2020 heeft de Commissie voor de m.e.r. haar definitieve toetsingsadvies voor het MER bij de Interprovinciale structuurvisie (IPSV) Meanderende Maas uitgebracht. In bijlage A is het volledige advies opgenomen. Hieronder zijn de belangrijkste punten uit het advies samengevat.

Samenvatting toetsingsadvies

De Commissie is van oordeel dat het MER de essentiële informatie bevat om een besluit te nemen over de Interprovinciale Structuurvisie voor het project Meanderende Maas waarin het milieubelang volwaardig wordt meegewogen.

Tegelijkertijd doet de Commissie een aantal aanbevelingen voor de besluitvorming over de IPSV en voor het vervolg van het project. Het voorkeursalternatief wordt verder uitgewerkt in de planuitwerkingsfase waarin opnieuw een MER wordt opgesteld. Voor dit MER 2e fase geeft de Commissie de volgende aanbevelingen:

- Breng de meerwaarde van het project voor natuur beter in beeld en onderbouw het functioneren van de meanders in het gebied.
- Zoek naar optimalisaties voor het dijkontwerp om zo het ruimtebeslag te verkleinen en de impact op het landschap te minimaliseren.
- Werk de met het voorkeursalternatief gekozen landschappelijke ambitie verder uit, licht de waardering van de Lelyzone toe en maak onderscheid in positieve en negatieve effecten.

Betekenis toetsingsadvies voor vaststelling IPSV/MER

Het positieve toetsingsadvies van de commissie m.e.r. is een bevestiging dat met het opgestelde MER de essentiële informatie in relatie tot het milieubelang aanwezig is ten behoeve van de besluiten van de Staten van provincie Noord Brabant en Gelderland tot vaststelling van de Interprovinciale structuurvisie.

De provincies kunnen zich geheel vinden in de aanbevelingen die de commissie doet; deze zullen worden betrokken in de aanpak voor de MER 2^e fase.

4 Advies Brabant Advies

De Provinciale Raad voor de Leefomgeving (PRL), ofwel Brabant Advies, heeft een toegewezen taak in het adviseren over MER-projecten in de provincie Noord-Brabant. In dat verband heeft de PRL een advies uitgebracht over de ontwerp Interprovinciale structuurvisie Meanderende Maas en bijbehorend MER. Dit advies, met kenmerk 2020.04.09/SW, is ontvangen op 9 april 2020.

Het volledige advies van Brabant Advies is opgenomen in bijlage B. Hieronder zijn de belangrijkste punten uit het advies samengevat.

De PRL:

1. heeft waardering voor het open planproces en de intensief gevoerde participatie;
2. constateert dat de samenwerking met provincie Gelderland succesvol is opgepakt en adviseert dit te continueren;
3. adviseert de toekomstscenario's verder uit te werken en op elementen concreter te maken, zoals de omschakeling naar nieuwe vormen van landbouw;
4. adviseert om aandacht te besteden aan klimaatrobustheid;
5. adviseert om de impact op mobiliteit in beeld te brengen en te kijken naar mogelijkheden voor verkeersluwe dijken met scheiding in plaats of tijd van weggebruikers;
6. geeft in overweging om het projectgebied te verruimen, bijvoorbeeld rond Ravenstein waarbij dan ook de inpassing van de veevoederfabriek en het terugbrengen van de gedempte nevengeul verkend kan worden;
7. adviseert om in te zetten om snelle uitvoering van het project Demen-Dieden;
8. vraagt om een verdere uitwerking van het economisch perspectief van het gebied;
9. adviseert aandacht te blijven houden voor storting granuliet en effecten van de stof.

Betekenis advies voor vaststelling IPSV/MER

Geconstateerd wordt dat een aantal adviezen betrekking heeft op een nadere uitwerking van het toekomstbeeld (lange termijn perspectief) dat in de Interprovinciale structuurvisie wordt geschetst. Dit geldt bijvoorbeeld voor de omschakeling naar nieuwe vormen van landbouw (3), verdere aandacht voor klimaatrobustheid (4) en de uitwerking van het economisch perspectief (8). Hier zullen de provincies in samenwerking met de regio de komende tijd nadere aandacht en invulling aan geven.

Ook zal een aantal van de adviezen betrokken worden in de nadere planuitwerking van het maatregelenpakket op korte termijn (het voorkeursalternatief). Het open planproces (1) en de samenwerking met provincie Gelderland (2) zal worden gecontinueerd. Ook de impact op mobiliteit (5) is onderdeel van het onderzoek tijdens de planuitwerking. Gemeente Oss voert parallel een verkeersonderzoek uit waarin o.a. knelpunten, kansen en mogelijke maatregelen in beeld worden gebracht.

Het advies om het projectgebied te verruimen (6), wordt voor wat betreft het maatregelenpakket op korte termijn (het voorkeursalternatief) niet overgenomen. De in het advies voorgestelde ruimere gebiedsontwikkeling is in de scope (tijd, geld, focus) van het project Meanderende Maas niet haalbaar. Het toekomstbeeld biedt overigens wel ruimte om een dergelijke gebiedsontwikkeling te verkennen.

De overige adviezen (7, 9) leiden niet tot een gewijzigde aanpak voor het project Meanderende Maas of de inhoud van de structuurvisie.

Bijlage A Advies van de Commissie voor de m.e.r.

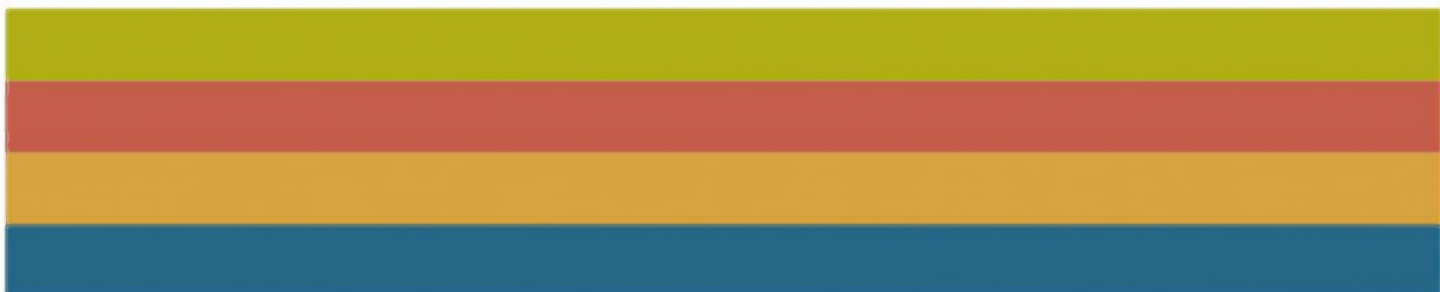
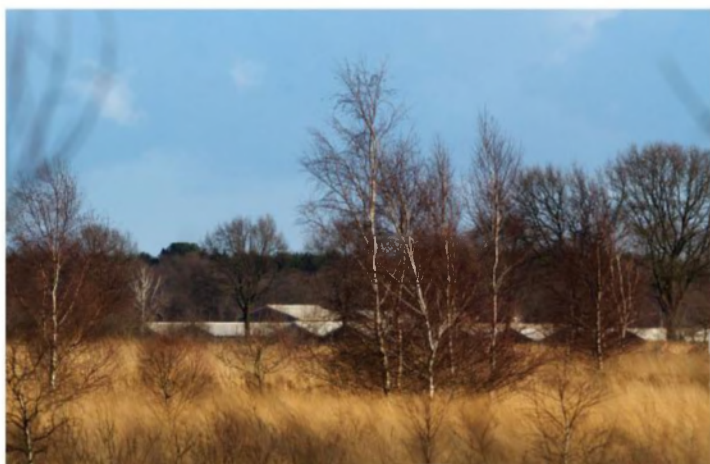

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Meanderende Maas

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport

23 april 2020 / projectnummer: 3346

1 Advies over het MER in het kort

De Stuurgroep Meanderende Maas¹ wil met het project Meanderende Maas tussen Ravenstein en Lith de waterveiligheid borgen en de gebiedskwaliteiten versterken. Het integrale ontwerpproces heeft geresulteerd in een voorstel voor een voorkeursalternatief voor de beoogde dijkverbetering, rivierverruiming en gebiedsontwikkeling. Dit voorkeursalternatief bevat maatregelen zoals het uitgraven van meanders en geulen, aanleg van vegetatie en het versterken van dijken in het Brabantse deel van het gebied. Deze maatregelen zijn in 2028 gerealiseerd. Ook is een toekomstbeeld opgesteld dat vanuit gezamenlijke doelen en ambities een doorkijk geeft naar 2050. Beide, voorkeursalternatief en toekomstbeeld, zijn opgenomen in een interprovinciale structuurvisie (IPSV)². Voor het besluit over de IPSV is een milieueffectrapport (MER)³ opgesteld.

De provincie Noord-Brabant heeft, mede namens de Provincie Gelderland, de Commissie voor de milieueffectrapportage gevraagd te adviseren over het MER. In dit advies spreekt de Commissie zich uit over de juistheid en de volledigheid van het MER.

Wat blijkt uit het MER?

Het MER brengt de milieueffecten van twee kansrijke alternatieven in beeld. Beide alternatieven leveren een positieve bijdrage aan de gebiedsdoelen⁴ voor het project. Voor twee doelen is er onderscheid in de mate van doelbereik: het ene alternatief levert een maximale bijdrage aan het doel natuur, het andere levert een maximale bijdrage aan rivierverruiming. Dit komt ook terug in de effectbeoordeling: alternatief X scoort vanwege de aanleg van ooibos en natuurdijken beter op natuur, terwijl alternatief Z beter is beoordeeld op recreatie, onder andere door bevaarbare meanders. Voor de overige milieueffecten zijn de alternatieven weinig onderscheidend. In de effectbeoordeling scoren beide alternatieven gelijk op het thema landschap ondanks het verschil in inrichting. Voor het toekomstbeeld is op een hoger abstractieniveau naar de effecten gekeken. Deze effecten zijn over het algemeen als neutraal of positief beoordeeld.

Wat is het advies van de Commissie?

De integrale aanpak van het ontwerpproces is goed terug te lezen in het MER. Het MER beschrijft welke keuzes gemaakt zijn om van de kansrijke alternatieven tot het voorkeursalternatief te komen. Het daaraan voorafgaande traject om van bouwstenen en mogelijke alternatieven naar kansrijke alternatieven te komen krijgt beperkt aandacht. Het MER bevat herhaalde beschrijvingen van de alternatieven waardoor de essentie van de tekst soms moeilijk is terug te lezen. Een uitgebreide toelichting op het doorlopen proces en de daarin gemaakte keuzes is wel terug te vinden in het bijbehorende Integraal Verkenningenrapport Meanderende Maas⁵ en het rapport Voorkeursalternatief Meanderende

¹ De Stuurgroep is een samenwerkingsverband tussen de waterschappen Aa en Maas en Rivierenland, provincies Noord-Brabant en Gelderland, gemeenten Oss, West Maas en Waal en Wijchen, het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, Rijkswaterstaat en Natuurmonumenten.

² Provincie Noord-Brabant en Provincie Gelderland, 2019. Ontwerp interprovinciale structuurvisie Meanderende Maas.

³ Waterschap Aa en Maas, 2020. Meanderende Maas, verkenning Ravenstein – Lith. Milieueffectrapport 1^e fase.

⁴ Er zijn acht gebiedsdoelen geformuleerd: dijken veilig maken, rivierverruiming, ruimtelijke kwaliteit versterken en beleefbaar maken, natuur en kaderrichtlijn water behouden en versterken, vrijetijdseconomie versterken, duurzaamheid bevorderen, woonklimaat en vitaliteit kernen verbeteren en ondernemerschap stimuleren.

⁵ Stuurgroep Meanderende Maas, 2019. Integraal Verkenningenrapport Meanderende Maas.

Maas⁶. De Commissie constateert dat de ontwikkeling van ooibos en (riet)moeras niet alleen aan natuurdoelen gekoppeld is maar ook aan provinciale duurzaamheidsdoelen op het vlak van CO₂-vastlegging⁷.

De Commissie is van oordeel dat het MER de essentiële informatie bevat om een besluit te nemen over de Interprovinciale Structuurvisie voor het project Meanderende Maas waarin het milieubelang volwaardig wordt meegewogen.

Tegelijkertijd doet de Commissie een aantal aanbevelingen voor de besluitvorming over de IPSV en voor het vervolg van het project. Het voorkeursalternatief wordt verder uitgewerkt in de planuitwerkingsfase waarin opnieuw een MER wordt opgesteld. Voor dit MER 2^e fase geeft de Commissie de volgende aanbevelingen:

- Breng de meerwaarde van het project voor natuur beter in beeld en onderbouw het functioneren van de meanders in het gebied.
- Zoek naar optimalisaties voor het dijkontwerp om zo het ruimtebeslag te verkleinen en de impact op het landschap te minimaliseren.
- Werk de met het voorkeursalternatief gekozen landschappelijke ambitie verder uit, licht de waardering van de Lelyzone⁸ toe en maak onderscheid in positieve en negatieve effecten.

In hoofdstuk 2 licht de Commissie de aandachtspunten voor het vervolgtraject toe.

Figuur 1 Plangebied Meanderende Maas

Achtergrond

De stuurgroep Meanderende Maas is een samenwerkingsverband tussen de waterschappen Aa en Maas en Rivierenland, provincies Noord-Brabant en Gelderland, gemeenten Oss, West Maas en Waal en Wijchen, het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, Rijkswaterstaat en Natuurmonumenten. De stuurgroep wil in het plangebied Meanderende Maas zorgen voor waterveiligheid in combinatie met andere opgaven en ambities, zoals recreatie, economie en ecologie. In een verkenning (het project volgt de MIRT-systematiek⁹) zijn mogelijke oplossingen en alternatieven onderzocht met als resultaat een voorkeursalternatief.

Voor het project Meanderende Maas worden verschillende besluiten genomen. Eerst leggen de provincies Noord-Brabant en Gelderland het voorkeursalternatief vast in een interprovinciale structuurvisie. De

⁶ Stuurgroep Meanderende Maas, 2019. Voorkeursalternatief Meanderende Maas.

⁷ Provincie Noord-Brabant, 28 januari 2020. Brabantse bossenstrategie.

⁸ De Lelyzone is aangelegd bij het kanaliseren van de Maas benedenstrooms van Grave. Hierbij is aan weerszijden van de rivier een verlaagde zone in de uiterwaarden gegraven.

⁹ In het MIRT worden vier fases onderscheiden: de onderzoeksfase, de verkenningsfase, de planuitwerkingsfase en de realisatiefase. De werkwijze is uitgewerkt in de Spelregels van het Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport (MIRT). www.leerplatformmirt.nl.

structuurvisie bevat ook een doorkijk naar de lange termijn: het toekomstbeeld 2050. Voor de structuurvisie moet een plan-MER worden opgesteld omdat dit plan een kader biedt voor m.e.r.(beoordelings)plicht activiteiten, zoals de uitbreiding van een binnenvaarweg (categorie D3.1), de aanleg of wijziging van primaire waterkeringen (D3.2), landinrichting (D9) en/of de winning van oppervlaktedelfstoffen (C/D16.1).

Na het vaststellen van de IPSV wordt het voorkeursalternatief verder uitgewerkt en vastgelegd in een projectplan Waterwet, vergunningen en bestemmingsplanwijzigingen. Ook in deze fase wordt een MER opgesteld, het MER 2^e fase.

Waarom een advies?

De onafhankelijke Commissie m.e.r. is bij wet ingesteld en adviseert over de inhoud en de kwaliteit van het MER. Zij stelt voor ieder project een werkgroep samen van onafhankelijke deskundigen. De Commissie schrijft geen milieueffectrapporten, dat doet de initiatiefnemer. Het bevoegd gezag – in dit geval Provinciale Staten van de provincies Noord-Brabant en Gelderland – stelt de interprovinciale structuurvisie Meanderende Maas vast.

De samenstelling en de werkwijze van de werkgroep van de Commissie en verdere projectgegevens staan in bijlage 1 van dit advies. U vindt de projectstukken die bij het advies zijn gebruikt door nummer 3346 op www.commissiemer.nl in te vullen in het zoekvak.

2 Toelichting op het advies

Het besluit over de IPSV sluit de verkenningsfase van het project Meanderende Maas af. Vervolgens wordt het voorkeursalternatief in de planuitwerkingsfase uitgewerkt tot een ontwerp met bijbehorende vergunningaanvragen en een MER 2^e fase. In 2019 heeft de Commissie een advies uitgebracht over de reikwijdte en detailniveau voor het milieueffectrapport voor het project Meanderende Maas (verder: advies R&D)¹⁰. Dit advies is van toepassing op zowel voorliggend MER als het MER 2^e fase. In het advies R&D adviseert de Commissie om (reken)modellen en kwantitatieve gegevens te gebruiken om de effecten van het voorkeursalternatief te beschrijven en te beoordelen.

Op basis van het nu voorliggende MER doet de Commissie in dit hoofdstuk een aantal aanbevelingen. Deze zijn bedoeld om de kwaliteit van de besluitvorming, nu en in de toekomst, te verbeteren.

2.1.1 Natuur

Meerwaarde van het project ook in het MER duidelijk laten zien

Natuur behouden en versterken is één van de acht gebiedsdoelen. Bij de effectbeoordeling voor natuur zijn vooral de wettelijke consequenties in beeld gebracht. Hierdoor zijn de alternatieven X en Z en het voorkeursalternatief alleen op het aspect Gelders Natuurnetwerk (GNN) en Natuurnetwerk Brabant (NNB) positief beoordeeld. Verder is de score neutraal (Natura-2000 gebieden en houtopstanden) of negatief (beschermde soorten). Dit leidt ertoe dat de effectbeoordeling geen goed beeld geeft van de meerwaarde van het project voor de natuur. Voor beschermde soorten, bijvoorbeeld, maken de in het MER opgenomen verspreidingskaarten duidelijk dat het plangebied in de huidige situatie nauwelijks gebruikt wordt. Voor het Natura 2000-netwerk, met gebieden in de uiterwaarden van Maas en Waal op

¹⁰ Commissie voor de milieueffectrapportage. Meanderende Maas Advies over reikwijdte en detailniveau van het milieueffectrapport, 2019. <https://commissiemer.nl/adviezen/3346>.

afzienbare afstand, kan de natuurontwikkeling in Meanderende Maas de natuurverbindingen versterken en daarmee een positieve externe werking sorteren. Deze toegevoegde waarde wordt wel duidelijk uit de beschrijving van het doelbereik in het MER en het integraal verkenningenrapport¹¹. De Commissie beveelt aan om voor de besluitvorming over de IPSV de meerwaarde die het project duidelijk biedt helder in beeld te brengen. Voor het MER 2^e fase is vervolgens de aanbeveling om naast de negatieve effecten ook de positieve effecten voor natuur beter te laten zien.

In het verlengde hiervan wijst de Commissie erop dat realisatie van het NNB als opgave is geformuleerd maar ook als autonome ontwikkeling is beschouwd. De vraag is dan wat een oordeel op het aspect ‘NNB en GNN en ecologische verbindingzones’ toevoegt aan de effectbeoordeling. De Commissie geeft in overweging om in het MER 2^e fase en de samenvatting van voorliggend MER te benoemen dat de realisatie van het Natuurnetwerk Nederland (NNN) niet vanzelfsprekend is¹², maar dat het project Meanderende Maas op dit punt een belangrijke bijdrage levert. Hiermee is ook beter te duiden dat bepaalde NNN-deelgebieden binnen de Waarden en Ossekamp nog niet meegenomen worden binnen het project.

Meanders en nevengeulen

Alternatief Z en het voorkeursalternatief bevatten een aantal aangetakte nevengeulen en meanders. Deze zijn afgewogen ten opzichte van niet met de Maas verbonden wateren in alternatief X. De Commissie mist een beschrijving van de effecten van langsvarende schepen op deze geulen, bijvoorbeeld over het optreden van erosie als gevolg van stroming. Een toelichting op de waterdynamiek in deze geulen door scheepvaartbewegingen en recreatievaart ontbreekt: gaat het in de geulen om waterrecreatie op basis van spierkracht, zoals getoond in de dwarsdoorsneden in het VKA-rapport, of om krachtige en snelle motoren? Schuurt de geulmonding niet onnatuurlijk sterk uit, waardoor bijvoorbeeld stroomdalgraslanden wegslaan?

Een onderbouwing en uitwerking van het ecologisch functioneren van de verschillende nevengeulen en aangetakte meanders in het gebied ziet de Commissie als aandachtspunt voor het MER 2^e fase. Onderzoek daarbij hoe de beoogde doelen voor de Kaderrichtlijn Water en natuurdoelen voor de uiterwaard plaatselijk toch bereikt kunnen worden, ondanks de blootstelling aan beroepsvaart en verschillende vormen van recreatievaart. Een maatregel kan bijvoorbeeld zijn het aanbrengen van palenrijen voor een geulmonding. Via openingen is de palenrij passeerbaar voor vissen, andere waterorganismen en kanoërs, maar worden veel van de onnatuurlijke waterbewegingen door motorschepen gedempt.

Stikstofdepositie

Uit de natuurbeschermingswetgeving volgt dat een project of plan alleen doorgang kan vinden als de zekerheid wordt verkregen dat de natuurlijke kenmerken niet worden aangetast, of als de zogenaamde ADC-toets¹³ met succes wordt doorlopen. Ten opzichte van

¹¹ Zie paragraaf 8.1.5 van het MER en het Integraal Verkenningenrapport Meanderende Maas.

¹² In het regeerakkoord van Rutte II uit 2013 is besloten dat het NNN (voorheen Ecologische Hoofdstructuur) niet in 2018 maar pas in 2027 gerealiseerd hoeft te zijn. Het is de verwachting dat verwerving en functiewijziging van gronden voor nieuwe natuur de komende jaren nog lastig zal zijn omdat de voortgang afhankelijk is van de medewerking van grondeigenaren (Planbureau voor de Leefomgeving. Balans van de Leefomgeving, 2018).

¹³ De ADC-toets is een vervolg op de passende beoordeling wanneer blijkt dat de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied in gevaar komen, ondanks mitigerende maatregelen. De ADC-toets geeft antwoord op de vragen: zijn er alternatieven voor het project, is er een dwingende reden van openbaar belang en worden er voldoende compenserende maatregelen getroffen.

de huidige situatie zorgt het project voor een afname van de stikstofdepositie doordat het agrarisch gebruik komt te vervallen.

Het MER bevat een eerste analyse van de stikstofdepositie als gevolg van het project, op basis van een worst case scenario dat met AERIUS is doorgerekend¹⁴. Het MER brengt hiermee in beeld dat de verwachte toename van de stikstofdepositie als gevolg van de realisatie van het voorkeursalternatief klein is, en dat er mogelijkheden zijn om dit terug te brengen tot nul. De Commissie sluit zich aan bij de opmerking in het MER dat tijdens de planuitwerkingsfase een nadere uitwerking en detaillering plaats moet vinden op dit onderwerp.

2.1.2 Optimaliseren van het dijkontwerp

Het toets- en ontwerpinstrumentarium voor dijken is continu in ontwikkeling. Tegelijkertijd moet een MER zo veel mogelijk duidelijkheid bieden over de benodigde maatregelen en de impact daarvan om de effecten in beeld te kunnen brengen. De dimensionering van de voorgestelde dijken in het voorkeursalternatief is fors¹⁵ en daardoor het landschappelijk effect ook. Een eenduidige onderbouwing op de gekozen afmetingen (bijvoorbeeld 1:5 taluds bij de natuurdijk) ontbreekt daarbij. Voor alternatievenafweging richting het voorkeursalternatief is het ontwerp van de dijk niet bepalend. Wel beveelt de Commissie aan om in het MER 2^e fase te zoeken naar optimalisaties voor het dijkontwerp om zo het ruimtebeslag van de dijk te verkleinen en de impact op het aanzien van de dijk te beperken. Enerzijds door innoverende maatregelen in beeld te brengen en anderzijds door de mogelijkheden die het ontwerpinstrumentarium biedt te onderzoeken¹⁶. Deze optimalisaties kunnen de milieueffecten, zoals voor landschap, woonomgeving¹⁷ en duurzaamheid¹⁸, verminderen.

2.1.3 Landschap

Richting geven aan de ambitie

Uit de effectbeoordeling landschap en cultuurhistorie blijkt dat de landschappelijke ambities en de daaruit volgende leidende principes weinig richting geven om keuzes tegen elkaar af te wegen. Daarbij zijn negatieve effecten op bestaande landschappelijke waarden niet los beschouwd van positieve effecten van het voornemen, waardoor ze al snel tegen elkaar wegvallen. Alternatief X realiseert een aantrekkelijk nieuw landschap, terwijl alternatief Z teruggrijpt op het eerdere landschap, met name van vóór de Maaskanalisisatie. De alternatieven scoren even goed omdat beiden passen binnen de geformuleerde ambities. Het gevolg is dat het thema landschap voor de keuze van het voorkeursalternatief niet onderscheidend is. Vervolgens is het voorkeursalternatief (zoals beschreven in hoofdstuk 10 van het MER) opgebouwd uit een combinatie van de maatregelen uit de alternatieven X en Z, voortkomend uit een aantal integrale ontwerpoverleggen. In het voorkeursalternatief is de koers voor de dijk en de omgeving komen te liggen op het behoud van de bestaande ruimtelijke kwaliteit en de ontwikkeling daarvan. Hiermee is richting gegeven aan de ambitie voor het landschap. De Commissie beveelt aan deze hoofdlijn, die met het voorkeursalternatief is bepaald, in het MER 2^e fase consequent te onderbouwen en uit te

¹⁴ Bijlage V van het MER bevat de uitgevoerde AERIUS-berekening met een toelichting.

¹⁵ Bijlage II van het MER bevat dwarsdoorsneden van het dijkontwerp voor de alternatieven X en Z.

¹⁶ Als voorbeeld noemt de Commissie de Dijkversterking Gorinchem-Waardenburg, waar tijdens de planuitwerkingsfase het ruimtebeslag van de berm sterk gereduceerd kon worden.

¹⁷ Zo vragen verscheidene bewoners in zienswijzen aandacht voor de impact van de dijkversterking op het uitzicht vanuit de woning en het ruimtebeslag op percelen.

¹⁸ Het thema duurzaamheid richt zich op grondverzet en transportafstand.

werken. Laat in de effectbeschrijving zowel de positieve als de negatieve effecten zien. Onderzoek en beschrijf mogelijke maatregelen om negatieve effecten te verzachten.

Waarde van de Lelyzone

Bij het kanaliseren van de Maas benedenstrooms van Grave is aan weerszijden van de rivier een verlaagde zone gegraven: de Lelyzone. In het advies R&D heeft de Commissie gevraagd aan te geven uit welke elementen de Lelyzone in het plangebied precies bestaat en welke waarden deze elementen vertegenwoordigen. Het MER gaat niet in op de in het plangebied aanwezige elementen en waarden van de Lelyzone. Omdat in beide alternatieven gekozen is voor het zichtbaar maken van de Lelyzone is dit niet onderscheidend in de keuze voor het voorkeursalternatief. De Commissie beveelt aan om in het MER 2^e fase de Lelyzone alsnog te beschrijven en te waarderen om van daaruit de manier waarop er in het plan mee wordt omgegaan goed te motiveren.

Ruimtelijke kwaliteit versterken en beleefbaar maken

Daarnaast heeft de Commissie tegen de achtergrond van het doel '*Ruimtelijke kwaliteit versterken en beleefbaar maken*' twee aanbevelingen. De eerste betreft het bezien in hoeverre een kademuur in Ravenstein als onderdeel van de dijkverbetering het karakter van de historische vesting versterkt, zoals nu is betoogd, of juist in vormgeving daar niet naar moet verwijzen¹⁹. Tegen dezelfde achtergrond kan worden bezien in hoeverre het herstel van de verdwenen strang bij Ravenstein als meekoppelkans is te ontwikkelen²⁰.

2.1.4 Samenhang met raakvlakprojecten

Het voorkeursalternatief voor de gebiedsinrichting Demen–Dieden²¹ is opgenomen in de alternatieven voor Meanderende Maas. De gebiedsinrichting Demen–Dieden bestaat uit het herinrichten van de uiterwaard; de versterking van de dijk langs dit gebied maakt onderdeel uit van het project Meanderende Maas. Om effecten op piping²² te voorkomen vindt vergraving in het project Demen–Dieden plaats op een afstand van 75 tot 80 meter vanaf de huidige dijk. Mochten optimalisaties in het dijkontwerp leiden tot een minder groot ruimtebeslag door de dijk dan kan daarmee meer ruimte beschikbaar komen voor herinrichting. De Commissie beveelt aan om in het MER 2^e fase de eventuele kansen die hieruit voortkomen uit te werken.

2.1.5 Nautische veiligheid

Het thema scheepvaart is summier omschreven in het MER. Onduidelijk is wat de intensiteiten van zowel beroepsvaart als recreatievaart zijn in het plangebied. Een goed beeld van de referentiesituatie is nodig om de effecten van de toekomstige situatie te kunnen beschrijven, bijvoorbeeld voor het aspect nautische veiligheid. Ten aanzien van de voorziene (betere) scheiding tussen recreatievaart en beroepsvaart is niet duidelijk gemaakt of de vaarroute voor de recreatievaart door de Gouden Ham de verplichte route is of slechts een mogelijkheid. De vaarroutes door de meanders zullen voor de doorgaande recreatievaart niet de voorkeursroute vormen en daarmee ook niet voor een scheiding tussen recreatievaart en beroepsvaart zorgen. Recreatievaart is overigens niet toegestaan in het Burgemeester

¹⁹ Een bewoner wijst er in een zienswijze op dat in de historische situatie op de betreffende locatie geen sprake is geweest van een stads- of vestingmuur.

²⁰ Een belangenvereniging heeft hier in een zienswijze een voorstel voor uitgewerkt.

²¹ <https://www.k3.nl/projecten/demen-dieden>

²² Wanneer door stroming van water onder de dijk zanddeeltjes meegevoerd worden, kunnen holle ruimtes ontstaan, ook wel 'pipe' genoemd. Door deze holle ruimtes kan de dijk instabiel worden en bezwijken; dit mechanisme heet 'piping'.

Delenkanaal²³. Het aantakken van de toekomstige meander met recreatievaart in De Waarden is daarmee niet mogelijk²⁴.

De Commissie beveelt aan om in het MER 2^e fase de referentiesituatie goed in beeld te brengen. Denk daarbij aan aantallen scheepvaartbewegingen van zowel beroeps- als recreatievaart. Breng vervolgens de verwachte veranderingen voor de scheepvaart (zowel intensiteit als vaargedrag) in beeld en beschrijf wat de effecten hiervan zijn. Hierbij kan gedacht worden aan (nautische) veiligheid, erosie (aangetakte geulen) en natuurwaarden.

2.1.6 Bereikbaarheid

Het veer Maasbommel–Megen wordt ook in de toekomstige situatie gehandhaafd, al is in het toekomstbeeld ter plaatse van de toegangsweg natuurontwikkeling voorzien. Maak in het MER 2^e fase duidelijk wat de effecten van het verlagen van de veerstoep bij Maasbommel en de beoogde natuurontwikkeling zijn op de bereikbaarheid en het functioneren van het veer²⁵.

Het voorkeursalternatief bevat een voorstel voor toekomstige (recreatieve) routestructuren. Laat bij de uitwerking van het ontwerp zien hoe de resultaten van het participatieproces gebruikt zijn om tot een goede inrichting van de toekomstige infrastructuur te komen²⁶.

2.1.7 Beheer en onderhoud

Het thema beheer en onderhoud richt zich in het MER op de waterkerende functie van de dijk. De Commissie verwacht dat beheer en onderhoud ook voor andere thema's belangrijk is. Denk daarbij aan (de beoogde ontwikkeling van) natuurwaarden en nevengeulen (in relatie tot sedimentatie en erosie). De Commissie beveelt daarom aan in het MER 2^e fase het thema beheer en onderhoud breder te benaderen dan in het voorliggende MER.

2.1.8 Grondbalans

De grondbalans in het MER geeft een samenvatting van de grondstromen. Door de grondbalans in het MER 2^e fase verder uit te werken wordt zichtbaar wat de benodigde hoeveelheid grond, de herkomst en de kwaliteit ervan (fysisch en chemisch) is²⁷. Deze informatie is nodig om de milieueffecten goed te kunnen beschrijven. Denk bijvoorbeeld aan de verkeerseffecten op basis van de (verwachte) vervoersbewegingen tijdens de realisatiefase en de ontwikkeling van natuurwaarden in relatie tot de bodemkwaliteit.

²³ Havenbeheersverordening gemeente Oss 2017.

²⁴ Verschillende zienswijzen van bewoners wijzen op mogelijk onveilige situaties waar beroepsvaart en recreatievaart elkaar tegen kunnen komen (zoals bij het Burgemeester Delenkanaal en de ontgraven meander in de Waarden) en bij toename van recreatievaartuigen in de nabijheid van strandjes (zoals bij de doorsteek naar de Gouden Ham bij Appeltern).

²⁵ Bewoners vrezen dat het veer vaker dan in de huidige situatie buiten werking gesteld wordt en vinden dit vanuit de bereikbaarheid onwenselijk, zo blijkt uit zienswijzen van de gemeente West Maas en Waal en een bewoner.

²⁶ Meerdere bewoners merken op dat de voorgestelde routestructuren invloed hebben op de privacy (fiets- en wandelpaden direct langs bestaande tuinen) en/of veiligheid (door afsluiting of juist openstelling van bestaande wegen).

²⁷ De grondbalans geeft ook inzicht in de kwaliteit van eventuele overschotten en daarmee de economische waarde. In zienswijzen wordt het belang van vrijkomend materiaal benadrukt.

BIJLAGE 1: Projectgegevens toetsing

Toetsing door de Commissie

De Commissie bestaat uit een werkgroep van deskundigen. Deze werkgroep beoordeelt of het MER de benodigde milieu-informatie bevat en of deze juist is. Als er informatie ontbreekt of onjuist is, beoordeelt de Commissie of zij die essentieel vindt. Dat is het geval als aanvullende informatie in haar ogen kan leiden tot andere afwegingen. Dan adviseert de Commissie de ontbrekende of gecorrigeerde informatie alsnog beschikbaar te stellen, voordat het besluit wordt genomen. Meer informatie over de [Commissie](#) en over haar [werkwijze](#) vindt u op onze website.

Samenstelling van de werkgroep

Bij dit project bestaat de werkgroep uit:

ir. Casper van der Giessen

drs. Marinus Kooiman

drs. Allard van Leerdam

drs. Aletta Lüchtenborg (secretaris)

drs. Marieke van Rhijn (voorzitter)

drs. Frank Wijnants

Besluit waarvoor dit milieueffectrapport is opgesteld

Interprovinciale structuurvisie

Waarom wordt hiervoor een milieueffectrapport opgesteld?

Voor activiteiten die grote milieugevolgen kunnen hebben, kan in Nederland een MER vereist zijn. De bijlagen C en D bij het Besluit milieueffectrapportage geven aan om welke [activiteiten](#) het gaat. Voor deze procedure gaat het in ieder geval om de activiteit D03.1 (uitbreiding van een binnenvaarweg), D03.2 (aanleg of wijziging van primaire waterkeringen), D09 (landinrichting), C16.1 (winning van oppervlaktedelfstoffen).

Bevoegd gezag besluit

Provinciale staten van de provincies Noord-Brabant en Gelderland

Initiatiefnemer besluit

Stuurgroep Meanderende Maas (gemeenten Oss, Wijchen en West Maas en Waal; Waterschap Rivierenland en Waterschap Aa en Maas, provincie Noord-Brabant, provincie Gelderland)

Bevoegd gezag m.e.r.-procedure

Provincie Noord-Brabant

Heeft de Commissie ook zienswijzen en adviezen bij haar advies betrokken?

De Commissie heeft alle zienswijzen en adviezen gelezen die het bevoegd gezag tot en met 26 maart 2020 heeft toegestuurd. Ze heeft ze in haar advies verwerkt, voor zover relevant voor het MER.

Waar vind ik de stukken die de Commissie heeft beoordeeld?

U vindt de projectstukken die bij het advies zijn gebruikt, door op www.commissiemer.nl projectnummer [3346](#) in te vullen in het zoekvak.

Commissie voor de milieueffectrapportage
A. v. Schendelstraat 760
3511 MK Utrecht

t 030-2347666
e mer@eia.nl
w commissiemer.nl

Bijlage B Advies van Brabant Advies

Provincie Noord-Brabant

College van Gedeputeerde Staten
T.a.v. mevrouw I. Cortenbach,
programmamanager Milieu en Energie
Postbus 90151
5200 MC 's-Hertogenbosch

DATUM:

9 april 2020

KENMERK:

2020.04.09/SW

ONDERWERP:

Advies Meanderende Maas Noord-Brabant

Geacht College,

De Provinciale Raad voor de Leefomgeving (PRL) heeft een toegewezen taak in het adviseren over MER-projecten in de provincie Noord-Brabant. In dat verband hebben wij uw verzoeken ontvangen (resp. d.d. 11 februari en 18 maart jl.) om te adviseren over het 'ontwerp Interprovinciale Structuurvisie Meanderende Maas' en de 'milieueffectrapportage voor de Meanderende Maas dijktraject Ravenstein-Lith', respectievelijk over de 'milieueffectrapportage van het project Demen-Dieden'.

De PRL adviseert:

- ▶ omdat dit project in de regio consequenties heeft voor de leefomgeving, ruimtelijk, milieukundig en sociaal;
- ▶ met een integrale blik en afweging door kennis en netwerken van de verschillende domeinen van BrabantAdvies te betrekken;
- ▶ op hoofdlijnen vanuit een Brabantse scope. Zij kijkt hierbij breder dan alleen naar milieueffecten.

Na bestudering van de rapportages hebben we de volgende met elkaar samenhangende aandachtspunten.

1. WAARDERING VOOR OPEN PLANPROCES

Wij hebben waardering voor het open planproces en de intensief gevoerde participatie. Dat zien wij terug in verschillende zienswijzen, de compleetheid van het uiteindelijke plan en de lovende woorden van onder meer de minister. Ook zijn we positief over de interprovinciale visie waar - naast waterveiligheid - integraal aandacht is voor andere doelen zoals natuur, vrijetijdseconomie, duurzaamheid, woonklimaat, ruimtelijke kwaliteit, rivierverruiming en ondernemerschap. Een aandachtspunt is hierbij hoe je omgaat met het verbinden van lokale met overkoepelende kennis. In het laatste geval zou je vanuit een ander schaal- en tijdsniveau vanuit de kansen van natuur kunnen uitkomen op één natuurgebied. Nu zien we in het plan een combinatie van natuur en agrarisch grondgebruik, een ontwikkeling die dichter aansluit bij de huidige situatie. Te overwegen is de verschillende benaderingen mee te nemen bij het toekomstbeeld richting 2050.

2. ZET SAMENWERKING MET PROVINCIE GELDERLAND DOOR

De samenwerking met provincie Gelderland is succesvol opgepakt. In onze vorige advisering over de Meanderende Maas vroegen wij hiervoor aandacht. Het is goed om te zien dat samen met Gelderland een interprovinciale structuurvisie is opgesteld. Hoewel het merendeel van de werkzaamheden aan Brabantse zijde plaatsvindt, is de buurprovincie toch betrokken. Blijf dit doen, ook met het oog op de invulling van toekomstige transitie van landbouw en klimaat die effect hebben aan beide zijden van de Maas.

3. WERK TOEKOMSTSCENARIO'S VERDER UIT

Het huidige plan is een afgewogen geheel van ontwikkelingen op het gebied van natuur, economie, recreatie en cultuurhistorie. Diverse elementen worden benoemd zoals de omschakeling naar nieuwe vormen van landbouw. Deze elementen kunnen echter concreter worden uitgewerkt. Vooral als het gaat om het gewenste toekomstbeeld ten opzichte van de huidige situatie. We kunnen hierbij denken aan extra bos, dat aansluit bij de ambities van het Brabants bosbeleid, aan kleinschalige teelt van lisdodde of vormen van kringloopgerichte landbouw als bijdrage aan de transitie van de veehouderij. Geef aan waar de grootste uitdagingen liggen en koppel die aan locaties in het project.

4. BESTEED AANDACHT AAN KLIMAATROBUUSTHEID

Klimaatrobuustheid is onmisbaar voor een toekomstbestendig rivierensysteem. Daarbij tekenen wij aan dat er onzekerheid is of de huidige (nationale en internationale) klimaatdoelstellingen op korte termijn gehaald worden. Dit zal ook zijn effect hebben op waterstanden en een vermoedelijk grotere behoefte aan klimaatadaptatie tot gevolg hebben. Het is nog onduidelijk hoe hier in de plannen vorm aan wordt gegeven. We kunnen hierbij denken aan oplossingen die bijdragen aan een systeemaanpak zoals de koppeling tussen binnen- en buitendijks gebied. Waar zitten binnendijks de watergebieden, hoe regel je de wateraanvoer en hoe zorg je voor aanvulling van grondwaterstanden in periodes van overvloed of juist watertekorten? Ook kunnen we rivierverruiming meer vorm geven via meestromende meanders.

5. MEET IMPACT OP MOBILITEIT EN ZET IN OP VERKEERSLUWE DIJKEN

Breng de impact van de veranderingen op personen- en goederenmobiliteit in beeld. Omdat buitendijks de functies veranderen (met meer ruimte voor de natuur en de aanleg van wandel- en fietspaden) is het aannemelijk dat ook logistieke goederenstromen (enigszins) wijzigen. Leidt dit tot de verdere afname van zwaarder gemotoriseerd verkeer op de dijk, met een positief effect op de leefomgeving? Wat betekent de ontwikkeling van voorziene recreatieve functies voor de bereikbaarheid van het gebied en het volume van de personenmobiliteit? Wanneer het gaat om de inrichting van de dijken: kijk naar mogelijkheden voor een verkeersluwe dijk met scheiding in plaats of tijd (gemotoriseerd verkeer enkel bepaalde uren) van weggebruikers. Zodat gemotoriseerd verkeer gescheiden wordt van kwetsbare verkeersdeelnemers als fietsers en wandelaars. Neem dit mee in de ontwerpopgave.

6. VERRUIM HET PROJECTGEBIED

Overweeg om het projectgebied Ravenstein-Lith te verruimen. In een ruimere gebiedsontwikkeling kan bijvoorbeeld verkend worden om de veevoederfabriek aan de Maas beter in te passen. Dit kan leiden tot versterking van het cultuurhistorische karakter en de beleevingswaarde van Ravenstein. Bekijk hierbij ook de optie om de gedempte nevengeul terug te brengen, zoals in één van de zienswijzen is aangegeven.

7. ZET IN OP UITVOERING VAN PROJECT DEMEN-DIEDEN

Gelijktijdig aan de Meanderende Maas loopt een aparte MER-procedure voor het deelgebied Demen- Dieden. Het betreft een MER op detailniveau waarbij het gaat om een concreet uitvoeringsproject van natuurontwikkeling in combinatie met ontgronding, gericht op de kleimarkt. Wij vinden het een goede zaak dat dit concrete plan Demen-Dieden integraal is opgenomen in de interprovinciale structuurvisie. Zet in op een zo snel mogelijke uitvoering van het plan.

8. WERK ECONOMISCH PERSPECTIEF UIT

Het economisch perspectief van het gebied vraagt om verdere uitwerking. Dat kan met een duidelijk gebiedsprofiel dat richting en ruimte geeft voor de toekomstige ontwikkelingen. Geef daarbij in het belang van ondernemers en inwoners meer duidelijkheid over de toeristisch-recreatieve invulling. We zien daarover in de zienswijzen verschillende beelden. Maak een realistische inschatting van wat in het gebied past en mogelijk is. In onze ogen gaat het dan om kleinschalige recreatie. Belicht ook welke andere economische functies dan toeristisch of agrarisch plek kunnen krijgen in het gebied of waar het wenselijk is dat deze op termijn minder prominent aanwezig zijn.

9. BLIJF AANDACHT HOUDEN VOOR STORTING VAN GRANULIET

Aan de Gelderse kant heeft onlangs storting van granuliet plaatsgevonden. Dit heeft – zoals op meerdere plaatsen in Nederland – tot onrust geleid onder met name inwoners. Er zijn deskundigen die wijzen op mogelijke risico's, omdat niet bekend is wat een toegepaste stof in granuliet doet bij aanraking met water. De minister heeft aangegeven dat granuliet niet schadelijk is, zoals gebleken uit diverse onderzoeken. Toch is het belangrijk om inwoners te blijven meenemen en informeren. Blijf aandacht houden voor onderzoeken naar de effecten van de stof.

Wij wensen u succes met de uitwerking van de plannen en hopen u hiermee naar voldoening te hebben geadviseerd.

Met vriendelijke groet

Pieter van Geel

BrabantAdvies,
voorzitter Provinciale Raad voor de Leefomgeving